

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Avtvmnalis - A Dominica Decimaquinta post Pentecosten, ad
Adventum

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Dominica 27.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44846

DOMINICA XXVII.

VEL XXVI, XXV, XXIV:

SECUNDVM REGVLAS DIVINI OFFICII
UT SUPRA EST MONITUM.DE GRANO SINAPIS, ET FERMENTO
FERMENTATO.

Vide in 1. parte. Dominica VI. post Epiphaniam.

HAC HEBDOMADA, reversus iterum Jerosolymam Dominus, & ingressus in templum, ibi postremum sermonem apud Judæos habuit, in quo extremum malum illis impendens denuntiat, nempe privationem tantarum quas hæcenus habuerant gratiarum, multis proinde in exemplum adductis parabolis, unde Veritates eodem profus spectantes eruentur.

FERIA SECUNDA.

DE FICU MALEDICTA, ET EJECTIS
E TEMPLO VENDITORIBUS.*Iam non amplius in aeternum, ex te fructum quisquam manducet.*

Marci II.

VERITAS PRACTICA

I. PUNCTUM.

Maledictus qui facit opus Domini fraudulenter. *Jer. 48.*

Facit autem fraudulenter qui facit negligenter.

RATIO postrema partis unde alia patebit evidenti, hæc est in primis quod fraudulenter facere aliquid est sic fide ac simulacrum agere.

Sed qui negligenter facit opus Domini, sic fide ac simulacrum agit.

Ergo & facit fraudulenter, & in expressam incurrit maledictionem.

ILLO ipso die quo triumphans, in urbem ingressus erat Dominus, cum jam vespera esset hora, inquit sanctus Marcus, exiit in Bethaniam cum duodecim. Et alia die cum exirent à Bethania, esuriit & cumq; vidisset à longe ficum habentem folia, venit si quid forte inveniret in ea, & cum venisset ad eam, nihil invenit præter folia, non enim erat tempus ficorum. Et respondens dixit ei, Iam non amplius in aeternum ex te fructum quisquam manducet. Et audiebant discipuli ejus. Et veniens Jerosolymam. Et

sum introisset in templum caput ejicere vendentes
& ementes in templo, & mensas numulariorum
& cathedras vendentium columbas evertit: &
non sinebat ut quisquam transferret vas per tem-
plum, & docebat dicens eis, Nonne scriptum est,
quia domus mea, domus orationis vocabitur om-
nibus Gentibus: vos autem fecistis eam speluncam
latronum!

De hac vendentiū ementiū & ejectione du-
bitatur an pridē vel hęc dē facta fuerit. De ficul-
nea ve. d. quantum ad factum, nulla superest que
suo nisi quod sanctus Matthæus addit, *are factam
esse contra siculneam*: Sanctus autem Marcus
aridam factam à radicibus. Unde post S. Petrus
Domino dixit: *ecce ficus cui maledixisti, aruit.*

Sed cur tanta in arborem severitas cum vel
maximè fructū ferendi tempus nondum adesset?
Respondent omnes Patres hęc esse mystica, fi-
gurata, & quæ aliquid aliud significant quàm
quod exhibent. Nam licet etiam tempus ferendi
fructus esset, cum tamen sciret Christus nullū
in arbore fructum esse cur tam admissit nisi quid
aliud adumbrasset? Volebat igitur Dominus ma-
ledicere arbori, suis demonstrare discipulis quā
sibi esset facile sibi adversantes punire si vellet;
Cum enim multa eius bonitatis in Judæos signa
vidissent, nulla verò severitatis & iustitiæ, dubi-
tate quodammodo poterant an si vellet, posset:
vel potius licet posset, an tamen vellet aliquan-
do illos punire. At ne dubitent, ecce quid possit,
ecce quid velit, ecce quid aliquando sit facturus
non tantum in Judæos, sed in eos, omnes qui
multis acceptis gratiis ut multos fructus ferrent
non us, nihilque frugiferum retulerunt. Veniet
aliquando tempus illud quo inquirat ab eis fru-
ctum, quem eis in minime repererit, sic maledi-
centur, sic arefiant, sic ferendi deinceps fructus
erunt incapaces, sicut ista quam vident maledi-
cta ficus. Quod quidem supplicium tantò cer-
tius illis intrugiferis mentibus futurum est,
quanto magis nocentes sunt quàm ista ficus,
quæ si fructum non retulit, non est mirum cum
non esset tempus fructuum: At vero gratiarum
dissipatores non nisi tempore frugis reddendæ
reperuntur quam si non reddant, in culpa sunt, &
culpam haud dubiè poena sequetur. Nam si vel
innocens arbor infrugifera punita est, quanto
magis illi nocentes? Sicut autem arboris poena
fuit, arefere, nec ullum deinceps posse fructum
ferre, sic illi quibus abusi sunt gratiis deserentur,
& qui cum facile poterant, noluerunt, non ita
poterunt quando volent.

Sed neque in externis suis negotiis foeliciores
sibi promittant exitus, nihil illis prosperum sta-
bit, quin potius cuncta illorum consilia, vota,
negotia diluabuntur, evertentur & corruent:
sicut enim Dei opus deseruerunt aut non nisi ne-
gligenter egerunt, ita deserentur à Deo suis in o-
peribus & desideris. Quod figuratum etiam &
adumbratum voluit Dominus in illis Emptori-
bus & Venditoribus, quos eiecit de templo, at-
que illorum mensas & merces evertit; quasi a-
perta voce diceret, sic evertentur rerum divina-
rum contemptores, sic fraudulentis & negligentes
in opere Domini, Dominum sentient sibi ad-
versantem.

Hoc est videlicet quod ante pridem percele-
bri ferebatur Prophetæ sententiā, quam modo
cōsiderandū proponimus: *Maledictus qui facit
opus Domini fraudulenter seu negligenter*: quid e-
nim Hebræi dicunt *fraudulenter*, hoc ipsum
græcè Septuaginta Interpretes reddiderunt *ne-
gligenter*. nec sine divino prorsus consilio sic fa-
ctum est, ut idem unum, duabus hisce vocibus
exprimeretur, quarum alteram altera longè cla-
riorem facit. Quid enim esset opus Domini
fraudulenter facere vix caperemus nisi diceretur
hoc idem esse quod negligenter. At quale quan-
tumcunque crimen esset, opus Domini negli-
genter facere, non tam evidentem intelligeretur
quàm cum dicitur hoc ipsum esse quod fraudu-
lenter. Cum huius itaque considerationis Pra-
cticæ finis & fructus sit cavere negligentiam il-
lam in opere Domini quæ divinæ maledictioni
subjacet, non potest melius proponi quam opere
sit cavenda, & quantæ maledictioni subiaceat
quàm cum demonstratur negligentiam esse me-
ram fraudem; nec minus esse coram Deo negli-
genter ejus opus operari, quàm fraudulenter.
Quis hoc enim crimen, & ipsum fraudulentis no-
men non detestetur?

Sic autem idem esse demonstratur: Nam quid
est fraudulenter facere aliquid, nisi hoc idem
quod fictè ac simulatè? Quod certè non potest
aptius declarari quàm ex illo infideli factio, cujus
causa Jeremias nobilem hanc quam verfamur
sententiam protulit. Cum nempe Chaldæis jus-
fisset Dominus per Jeremiam ut bellum inferret
Moabitis, reulfarentque Chaldæi se in hanc dare
pugnam, urgentur illi acrius à Prophetæ & tan-
dem divinis comminationibus excitantur ad ar-
ma quidem capienda contra Moab, sed non ad
feriendū concertandum. Conveniunt ex utraque
parte hostes ut bellum indicetur, sed non gera-
tur.

tur. Instruunt Chaldaei aciem, parant se Moabitae ad pugnam, sed neutri pugnant nisi pugna ludicra & collusoria, nisi pugna ficta & simulata, non ferrea, non hostili, non cruenta. Quamobrem contra Jeremias, contra Chaldaeos inquit vehementius, Et maledictus, inquit, qui facit opus Domini fraudulentum, & maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. Vocat opus Domini, bellum contra Moabitas imperatum à Domino, hoc opus dicit fieri fraudulentum, id est, fictum & simulatè prohibendo gladium à sanguine, quasi qui vellent Deum aut Prophetam fallere, quasi qui vellent bellum gerere quod tamen nolunt.

Prov. 12. Sic in sacris dicuntur Proverbis, consilia impiorum fraudulenta, & fraudulenta oscula odientis, id est, ficta & simulata. Quod egregiè Propheta Isaias neque minus claris quam his suis

Is. 32. declarat verbis: Stultus enim fatua loquetur, & cor eius facit iniquitatem ut perficiat simulationem, & loquatur ad Dominum fraudulentum, & vanam faciat animam esurientis. & potum stercoris auferat. Fraudulenti vasa pessima sunt, ipse enim cogitationes concinnavit ad perpendos mites in sermone mendaci, cum loqueretur pauper iudicium.

Videlne quid sit agere fraudulentum, & quàm sit impium, quando praesertim in opere Domini sic fictè agit & simulatè?

Act. 5. Anania, cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui sancto, & fraudare de pretio agris?

II. PUNCTUM.

SED qui negligenter facit opus Domini, sic fictè & simulatè agit.

Tria hic expendi possent, Primum quid sit opus Domini secundum quid negligenter facere. Tertium, quod sic consequenter fictè agatur. De primo, cum quidquid sit propter Deum, dici possit opus Domini, & cum quidquid facimus, non nisi propter Deum fieri debeat, sic profectò quidquid agimus dicitur opus Dei, sed illa tamen quae vel ad pietatem & cultum Dei, vel ad salutem animarum tuam proximorum, propius spectant, singulari quodam modo dicuntur opus Domini, quia directius & purius in illis operibus Dei Honor & Gloria solet intendi. Sic Apostolus de suo Timotheo scribens Corinthiis 1. Tim. 4. inquit, ut sine timore sit apud vos, opus enim Domini operatur, sicut & ego. Tum vero expressius eidem Timotheo, Exerce, inquit, te ipsum ad

pietatem. Nam corporalis exercitatio ad modicum utilis est, pietas autem ad omnia utilis est, promissionem habens vitae quae nunc est & futurae. Fidelis sermo & omni acceptione dignus. In hoc enim laboramus & maledicimur quia speramus in Deum vivum. Et paucis interiectis: Attende lectioni, exhortationi, & doctrinae. Haec meditata in his esbo, ut profectus tuus manifestus sit omnibus. Attende tibi & doctrinae, in ista in illi. Haec enim faciens, & te ipsum servum facies, & eos qui te audiunt.

Hoc est scilicet opus quod praeter ceteris operibus opus Domini merito nuncupetur. Hoc est opus ad quod operandum maximè creati sumus & redempti, Hoc est opus quod unicuique Christus Dominus in terris est operatus, Hoc est opus in quo praecipue nobiscum Dominus operatur, & in quo maximè cum Christo nobis est laborandum, Hoc est denique divinum opus in quo decertandum est cum Christi hostibus, Unde de bellum contra Moabitas imperatum dicitur opus Domini, cur non ita dicatur bellum illud quod imperatur in meditando & concionando vel quidvis tale opus in quo bellum geritur contra Demones, contra mundum, & contra carnem, qui non minus sunt hostes Domini quàm Moabita?

Sed cavenda hic maximè negligentia, quod secundum est explicandum, & quod tribus modis potest intelligi. Primum ante ipsum opus, vel remotè vel proximè. Remotè quidem cum in ipso totius vitae decursu, negliguntur ea vel non satis diligenter curantur quae Meditationi seu Praedicationi Evangelicae forent usui, de quibus dicebat Apostolus: Attende lectioni & doctrinae. Tum vero proximè negligentes illi censentur qui sacra illa sapientum monita negligunt, *Homini est animam preparare, Praeparata foris opus tuum, & diligenter exerce agrum tuum, ut postea aedifices domum tuam. ANTE orationem prepara animam tuam. & noli esse quasi homo qui tentat Deum OPERAMINI opus vestrum ante tempus, & dabit vobis mercedem vestram in tempore suo.*

Deinde autem in ipso dicuntur negligentes opere, qui quod agendum est non agunt fideliter, qui meditando non pugnant fortiter contra hostes, qui seipsum non suscipiunt debellandos, qui naturales concupiscentias circa vanos mundi honores, vel vitae temporalis commoda non tam constanter quotidie aggrediuntur, quàm opus esset ut eas evellant & destruant, & disper-

stant & dissipant, & post adificionem & plantationem. Qui magis placita populo quam salubria praedicant, qui Domino dicente ad impium, morte morieris, non annuntiant ei, neque loquuntur ut avertatur à via sua impia & vivat. Qui sunt speculatores caeci: qui sunt canes muti non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes somnia. Sunt hi scilicet in ipso Domini opere negligentes, quantumcunque aliter sibi videantur laborare, quia non agunt quod praesertim agendum est.

Post primum denique opus, non caret vitio qui caret vigilantia restititione, vel in opus quod egit ut illud ad examen vocet an rectè peractum fuerit, vel in ea quae sequuntur agenda cum sibi tum aliis, pro variis rerum occurrentiis statui, ut honeste omnia & secundum ordinem fiant.

In his itaque tribus temporis differentiis qui parum seduli minusve solliciti fuerint, dici debent opus Domini facere negligenter; acque ex consequenti quod tertium & postremum est hic enodandum dicuntur sic & simulatè agere, quia se profus eodem gerunt modo circa bellum contra spirituales nequitias suscipiendum, quo Chaldaei contra Moabitas, Educunt quodammodo suas in aciem copias nec tamen dimittunt; meditantur, & praedicant, meditando etiam & praedicando vident quid sibi vel aliis agendum esset, nec tamen agunt aut seriò agere statuant. Diceret quasi ex conditio convenisse cum suis concupiscentiis ut eas quidem provocarent ad pugnam, nec tamen contra pugnant. Quid enim meditantur aut praedicant nisi quod Christus dixit & fecit? Quid autem aliud dixit aut fecit quam ut nosmetipsum abnegantes nostram post ipsam crucem tolleremus, quod est proprias concupiscentias debellare? At verò dum in hoc opere Domini negligentes sunt, dum in meditando vel praedicando non seriò, non planè, non omnino concludunt, quid aliud dicas eos agere quam sic & simulatè agere, quam non id agere quod se fingunt & simulatè agere? Dum meditantur & praedicant, videntur quidem agere; sed dum meditando ac praedicando negligentes sunt, nec tum illud agunt quod agendum esset; nonne totum quod agunt fictum est & simulatum? Nonne hoc ipsum est quod ait Apostolus, sic pugnare quasi aerem verò errando? Non sic verò ille non sic Apostolus, sed castigo, inquit, corpus meum & in servitutem redigo, quasi diceret, non fictè & simulatè pugno sicut illi qui solum aerem ver-

berant, sed seriò sed ex animo, sed verè ac reipso, quoniam castigo corpus meum & in servitutem redigo, ut caro subiciatur Spiritui, & Spiritus Christo Domino; quae vera & Christiana est pugna quam pugnare jubemur, aut quam nisi pugnemus, negamus agere quod jubemur, vel simulamus agere.

III. PUNCTUM.

FACIT igitur opus Domini fraudulenter qui facit negligenter, quis facit fictè & simulatè. Quia verò sic fictè agit in re tam seria, quale est opus Domini, qualis est meditatio, vel praedicatio, propterea jure merito maledictus dicitur, & aprè comparatur illi maledicta sicut quae habebat tantum folia non autem fructus. Avescit Dominus arborem maledictam, inquit Beda, ut homines hac videntes sive audientes, multo magis intelligerent se divino condemnandos esse iudicio, si absque operum fructu, de plausu tantum sibi religiosi sermonis velut de sonitu & tegumento blandirentur viridantium foliorum.

Mirum quidem videri potuisset sic negligentiam maledicti, cum non videretur tale crimen quod ita puniretur; Sed cum intelligitur nihil minus esse quam dolum & fraudulentiam, non tam mira videri debet poena negligentiae, quam culpa negligentis. Quid enim magis execrandum quam fraudulenter & dolose cum Deo agere? Sic praclare Sapiens dum gravioris cuiusdam supplicii divinitus cuidam illati rationem reddit: Quoniam, inquit, accessisti malignè ad Dominum, cor tuum plenum est dolo & fallacia!

O si haec intelligerent qui sacra meditantur & praedicant Evangelia, si cogitarent se dolosos illos & fallaces esse, si sint in opere Domini negligentes, nisi seriò secum & cum illis quibuscumque agunt, contra vitiosas pugnent concupiscentias; Nonne acrius ad hoc sacrum bellum inflammarentur? Bellum illud est de quo dicitur, bellum Domini erit contra Amalec à generatione in generationem, id est, semper pugnandum contra semper rebellantes naturae corruptionis. Et quoniam hujus pugnae nobilior exercitatio fit in meditando & praedicando, sic eò semper dirigi debet meditatio ut quomodo semper sit pugnandum, doceat, aptet, informet. Sibi haec dicta putet quisquis verbis Domini mente vel ore sit tractaturus: Vade & percutit Amalec, & demolire universa eius, non parcus ei, & non concupisces ipsius aliquid, sed interfice à viro usque ad mulierem, & parvulum atque lactentem.

Hom. 7. in Quad.

Eccles. 1.

Exod. 17.

1. Reg. 15.

lactentem, bovem & ovem, camelum & asinum. Quæ postquam omnia suo more S Gregorius in moralem traduxit sensum, sic concludit; omnia igitur Amalec demoliri jubentur, quia qui castè proponunt vivere, de blandimento carnis in se aliquid retinere non debent, ut bona per carnem agant sed sic debent à carnis voluptate per mentis subtilitatem discedere, ut contumelias de carne non tolerant.

Quam malè autem cesserit Sauli & populo, quod quæ pulchriora erant Amalec, reservavit: habetur in eodem Scripturæ textu, quem idem sanctus Doctor fusè in rem nostram exponit; & ipso satis apertè patet funesto Saulis exitu quem, ut alibi est observatum, Amalecita relervatus interfecit. Sic planè, quod meditando negliges oppugnare vitium, te in conflictu expugnabit.

Nec minus apta sunt & opportuna quæ de cavenda in prædicando negligentia divinus ille Præco & Pontifex in Pastoralis refert: Si medicinalis, inquit, artis minimè ignari, secundum

vulnus carnerone, & tamen secava recusare, profectò peccatum fraternæ mortis ex solo torpore committerent. Quanta ergo culpa involvantur, aspiciant qui dum cognoscunt vulnera mentium, curare negligunt ea, scissione verborum. Unde & benè per Prophetam dicitur: Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine. Gladium quippe à sanguine prohibere est prædicationis verbum à carnalis vitæ interfectione retinere, de quo rursum gladio dicitur, Et gladius meus devorabit carnes. Tam post multa, in illud Moylis: Si quis Domini est, jungatur mecum. Ponat vir gladium super femur suum: Si ergo, inquit, ille Dei dicitur qui ad feriendam vitia zelo divini amoris excitatur: profectò esse se Dei denegat qui in quantum sufficit, increpare vitam carnalium recusat.

Vide in 3. p. Sabbato Hebdom. undecimæ: Nec non in fine ejusdem partis, ubi ad renovationem votorum, parabola de arbore ficu plantata in vinea, nec ferente fructum exponitur.

FERIA TERTIA. PARABOLA DE DVOBVS FILIIS A PATRE IN VINEAM IRE JUSSIS.

Quis ex duobus fecit voluntatem Patris?

VERITAS PRACTICA.

Licet non facias semper quod proponis, semper est tamen proponendum quod facias.

RATIO EST evidens, Quia licet non facias aliquid boni generis, non est idcirco aliud omitendum.

Sed si non semper proponeres quod facias, tu omitteres aliquid boni generis, quia non facis aliud. Ergo licet non facias semper quod proponis, semper est tamen proponendum quod facias.

I. PUNCTUM.

DUM Judæos in templo doceret Dominus, hæc inter alia quæ perfidiam eorum fidem demonstrarent, proponebat: Homo quidam habebat duos filios, & accedens ad primum dixit, fili, vade, bo-

die operare in vineam meam. Ille autem respondens ait: Nolo. Postea autem poenitentia motus, abiit. Accedens autem ad alterum dixit similiter. At ille respondens ait: Eo Domine, & non iit. *Quis ex duobus fecit voluntatem Patris?* Dicunt ei, primus Tum verò Dominus responsum eorum in ipsos retorquens, ostendit illos esse similes huic secundo qui non fecit quod proposuit: Publicanos verò & alios peccatores conversos sive ex Gentilibus ad fidem, sive ex Judæis ad meliorem frugem, esse velut illum primum qui licet nihil boni se facturum promitteret, fecit tamen, & hoc suo facto sese magis obedientem præstitit & longè magis laudabilem.

Quæ ut nobis fructuosius applicemus, observa in utroque hoc filio esse simul aliquid boni & aliquid mali. Nempe in primo malum est quod dixit, Nolo ire: bonum verò, quod iit. In secundo autem, bonum est quod promisit, malum

malum verò quod promissis non stetit. Quibus quidem utriusque status incommodis quæ nobis etiam nimis sunt communia, facile esset remedium adhibere, si & diceremus nos facturos & faceremus quod dicimus. Sed cum multi proponant nec tamen faciant quod proponunt, licet retineant semper bonam boni faciendi voluntatem, videretur illis aliquando fatius esse non proponere quod faciant, quam non facere quod proposuerunt.

At verò errant & contra est Veritas quæ modo expendatur: *Licet non facias semper quod proponis, semper est tamen proponendum quid facias.*

Neque est opus longo discursu ad explanandam Veritatem: quid enim notius quam quod licet non facias aliquid boni generis, non sit tamen aliud omittendum? *Nec enim omnia possunt esse in hominibus, inquit Sapiens. Quæ lucidius sole? & hic deficiat.* Tamen si verò in te illa esse possent in quibus deficiat, quid stultius quam si quod boni generis deficiat, tum & aliud idcirco velis deficere: quasi qui post iacturam aliquam vellet aliud sibi damnum adijcere, quod Impatiens est vitium & detrimentum, ut ait Sapiens: *qui impatiens est sustinet damnum, & cum raverit aliud apponet.* Unde & Idem de eodem; *Impatiens, inquit, operabitur stultitiam:* Et rursum paulò post, *qui impatiens est exalat stultitiam suam.* Nam profectò qui sapit, si quo in genere boni deficiat, cogitat potius de damno relatiendo per aliquod aliud boni generis, quam de malo augendo per novum boni defectum. *Fili peccasti? non adicias iterum, sed & de peccatis deprecare ut tibi dimittantur.*

II. PUNCTUM.

SED si non semper proponeres quod facias, tu ommitteres aliquid boni generis quia non facis aliud.

Omitteres enim proponere, quod cum seridè sit, id est, cum vera & sincera faciendi quod proponis voluntate, quoddam est boni generis valde laudabile, licet postea non actu fiat quod proponis & licet tua culpa sit quod non fiat. Nam dum ita proponis, non modo boni generis faciendi voluntatem concipis, sed conceptam probas, corroboras, & tunc saltem in internum formas effectum.

Deinde, non ita facile reperis in opusculum bono proposito vitium, quam si nullo modo *Hayneusius Pars quarta.*

firmasses animum in illo bono præstantio? Nam ut optimè Vir pius ait, *quod si fortiter proponens sæpe deficiat, quid illo qui raro aut nunquam sive aliquid proponit?*

Tertio, licet deficias, defectus sæpe non est ita voluntarius ac si contra nihil statuisses, repentinus forsitan est motus, forsitan injecta gravis tentatio, forsitan humana quædam infirmitas, aut quid simile non prævisum, irrepens & sese insinuans in animum: quod certè malum est, sed non ita voluntarium quam si plenè adverteres & liber esses sicut cum antè contra malum illud statueras te facturum. Sic nempe multis sæpius accidit quod agebat Apostolus, *non quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio;* quo in facto licet nonnulla intercederet culpa, non ita tamen gravis esset, ac si non esset oppositus animi status quem illa declarant verba, & quem ea quæ vocantur bona proposita quotidie magis ac magis stabiliant.

Denique, licet cadas, resurgis tamen velocius, cum cecidisti contra propositum. Statim enim ut illecebra peccandi desit, recurrit animo quod proposueras, sive bonum agendum sive malum evitandum; & sive alterum omiseris, sive alterum commiseris, ibi statim præter admissam culpam, agnoscutur mentis inconstantia, tum mens ipsa confunditur, erubescit, compungitur, resipiscit, & sanior sæpe à culpa resurgit quam si non cecidisset. Hinc aptè Sapiens: *sepies cadit iustus & resurgit: id est, quotiescunque cadet, toties resurget, & nihil illi casus oberit quin potius inde proficiat, unde illud frequentissimum sancti Gregorii: *Electorum corda ad se semper sollicitè redeunt & semetipsa graviter vel prolevis motu excessionis affligunt, & dum mota discunt quomodo stare debuerint, aliquando melius concussa solidantur.**

Iam verò nonne hoc est maximi boni generis sic rarius cadere & velocius atque etiam feliciter resurgere? Nonne hoc autem te privares bono si non semper proponeres, cum ex frequentatis bonis propositis bonum illud emanet?

III. PUNCTUM.

LICET ergo non semper facias quod proponis, semper est tamen proponendum quod facias. Nam etsi pecces non faciendo quod proposueras, non idcirco tamen peccasti quia proposueras.

T e ras

Ier. 2.

ras non peccare, nam vel frequentius vel gravius forte peccasses, si nullum antecessisset bonum propositum. Et esto quacunq; de causa peccaveris, nonne resurgendum? Nunquid qui cecidit non resurget, & qui adversus est, non revertetur? At verò resurgenti nonne necesse est renovare mentem, & obfirmare animum contra peccatum? nonne necesse est conteri de peccato? nonne contritio novum includit quod vocamus bonum propositum? Nonne sic expressè Tridentinum: *Contritio est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, CVM PROPOSITO NON PECCANDI DE CÆTERO.* Nonne qui hoc propositum omitteret, non diceretur conteri?

Sess. 14.
c. 4.

Denique si quoties peccatur, toties est resurgendum; si nemo resurgit à peccato nisi conteratur: si nemo conteritur nisi cum proposito non peccandi, vide etiam atque etiam quid inde sit concludendum, nempe toties repetenda esse bona proposita, quoties peccaveris. Tantum abest ut post peccatum desistas à proponendo quod facias, quin potius quia peccasti, proponendum; quia statim à peccato resurgendum, quia pornitendum, quia conterendum; quæ nulla prorsus hæc sunt nisi proponas. Ego dixi in abundantia mea, non movebor

Ps. 29.

31. in aeternum. DIXI custodiam vi-
38. justitiam meam Domino. DIXI, custodiam vi-
76. as tuas ut non delinquam in lingua mea. DIXI, nunc capi. Quid sunt ista nisi quotidie vel etiam sæpius renovantis, & meliora semper proponentis consilia?

Vide in I. parte, die 25 Januarii, in Conversione S. Pauli Apostoli, ubi hæc Veritas declaratur:

Sicut frequenter dicendum cum Davide: *Dixi nunc capi*: sic simul cum Apostolo, *Domine, quid me vis facere.*

L. 1. c. 19.

Nec omittendum ex Imitatione Christi, tam opportunum monitum: *Omni die, inquit, renovare debemus propositum nostrum, & ad fervorem nos excitare: quasi hodie primum ad conversionem venissemus atque dicere, Adjuva me Domine. Datus in bono proposito, & sancto servitio tuæ. Et mihi nunc hodie perfecte incipere, quia nihil est avit hæcenus feci.* Quæ de hoc hæcenus verò firmiter mentem in proposito Domini hæcenus coniungi posset præcedenti, vel ipsatum proponi hæc alia Veritas.

Quam pudendum tibi esset, si quod promittis homini non solveres, tam impudenter agis si quod promittis Deo non exolvās.

RATIO EST. Quia ubi est major ratio promissi exolvendi; sive quod idem est, ubi est major pudendi ratio si promissum non solveres, tam impudenter agis si non solvas.

Sed si quid promittis Deo, major est ratio promissi exolvendi, seu major est pudendi ratio si non solvas, quam si quod promissum homini non exolvās.

Ergo quam pudendum tibi esset si quod promittis homini non solveres, tam impudenter agis si quod promittis Deo non exolvās.

I. PUNCTUM.

NE firmus similis isti perfido Filio qui iussus à Patre in vineam ire, respondit, *Eo Domine, & non vult*, multum confirmandi sumus in promissis adimplendis quæ Deo facimus. Nihil est autem quod nos facilius in id officii persolvendum adducat, quam consideratio fidelitatis quæ servari solet inter homines qui sibi aliquid repromittunt. Vix enim ullus est qui non putet nomini suo non parvam inferri notam & injuriam, si sine legitima causa, promisso & fidei datæ non respondeat. Nimens enim probrosa est & quam vocant honesto viro non ferenda prorsus hæc injuria, quæ nomen ejus statim inlequitur qui datam non servat fidem, *Homo nullius fidei, homo cui nullus tuto fidat, homo perfidus & infidelis.* Quis has infames sibi accersat voces? quem non puderet sic maledici, sic infamari?

Quamobrem ut inde ad promissa Deo facta non minori fidelitate ac animo servanda excitemur, videtur proopportuna hæc Veritas, quæ modo diligenter expendatur: *Quam pudendum tibi esset si quod promittis homini non solveres, tam impudenter agis, si quod promittis Deo non exolvās.*

Nam quid est agere impudenter apud aliquem vel in quovis negotio, nisi pudorem illum exuere quem naturalis verecundia solet ita in nobis excitare, ut homo verecundus non audeat quidquam loqui vel agere quod honesto repugnet, quod personam dedecet, quod vel loco vel tempore non conveniat? Quid potro magis esse impudentem quam eo loco vel tempore vel

Is. 56.

vel negotio talem esse, quo minus esse oportebat, quo major erat servandi pudoris ratio? *Ganes impudentissimi nescierunt saturitatem*; Hi nempe de quibus Propheta loquitur cum latrare & servandis invigilare deberent domesticis, tunc sibi futurandis vacabant; hoc erat esse impudentissimos.

Deut. 32.
Luce 9.

Sic proflus ad rem nostram, cum ita sit à natura comparatum ut nos pudeat si fidem homini datam non servemus; profecto non potest non esse impudentis & inverecondi hominis quem tunc non poeniteat si fidem fallat, & quo major erat pudendi ratio, seu quo major erat obligatio fidei datae servandae, quae tamen perfide & malignè est violata, tanto ille impudentius agere dicendus est qui promissa non exolvit & datam rupit fidem. *Generatio perversa est & infidelis filii: O generatio infidelis & perversa, usquequo ero apud vos, & pariter vos?*

II. PUNCTUM.

SED si quid promissis Deo, major est ratio promissi exolvendi, seu major est pudendi ratio, si non solvas, quam si quid promissum homini non exolveras.

Prov. 25.

Nam quaecunque ratio pro fide servanda inter homines afferatur sive ex natura ipsius promissionis datae & acceptae, quae talis est ut obligetur promittens se daturum quod promittit, neque nisi legitime possit à promissione resistere, ut passim docent Juris & casuum interpretes: sive id à virtute fidelitatis procedat quae sic servari debet in humano consortio, ut vix ulla esset hominum associatio nisi fidelitas servaretur: sive ex aliis commodis aut incommodis quae inde plurima recensentur; quidquid denique profecti possit, longè magis valet pro solvendis Deo promissis. Nam res de quibus agitur inter Deum & homines sunt longè majoris momenti. Personae illae divinae cum quibus homo rem habet, sunt longè praestantiores. Fidelitas quae debetur Deo longè magis obstringit promittentem vel sese offerentem: Quidquid inde commodi vel incommodi sequitur longè est ponderosius quam quidquid creata omnia creare nobis possint. Quale putas enim illud esse, vel quanto interesse putas intervallo, si quis apud Deum aut fidelis aut infidelis reperitur? Nonne audivisti quod ait Sapientis in infidelis viri derisum: *Nubes & ventus & pluvia non sequentes, sic vir gloriosus & promissa*

Eccles. 5.

non complens. Nonne quod idem de Deo alibi docet expressius: *Displicet ei infidelis & stulta promissio*. De fidei autem servo quam sit ipsi carus & acceptus tam multa passim occurrunt, ut uni fidelitati cetera quodammodo videantur subjeci & servire. *Servare bonum est propter multum gaudium Domini tui.*

Mat. 23.

Et certe si tollis fidelitatem à promissis Deo factis, qualis erit tandem tota nostra Religio? qualis nostra poenitentia? qualis oratio? qualis nostra publica vel privata pietas quae tota vel in nostris Deo dandis, vel in divinis acceptandis promissis ponitur? Nonne ridicula & quasi joco dicta erunt nostra omnia, si facta dictis non conformentur? Itane Deus verbis & labiis colitur, non autem corde & factis? Itane deludentur quae tam severe praecipit ad integram promissorum fidem? *Quod semel inquit, egressum est de labiis tuis, observabis, & facies sicut promissisti Domino Deo tuo, & propria voluntate, & ore tuo loquutus es.* An quando promissisti, sic revera volebas agere, vel volebas?

Deut. 23.

Si volebas, nonne Deum latere aut deridere te putas? Si revera volebas, quid te à illa voluntate dimovit, nisi caro & sanguis quae si Deo comparentur, vide quam injuriam Deo facias cui quod in humanis infirmius & indignius est audes praeferre?

Nec dicas, non esse votum, nec te ita fidem obstrinxisse promittendo ut te obligatum propterea crederes: Nam et si hoc verum esse potest in quibusdam casibus ut in orando, vel in quopiam simili opere, quod vocant supererogatorium, operando: non ita tamen est in his quae ut plurimum promittendo complectimur; sunt enim per se suo modo jam debita; etiam si non promitteres te futurum humilem, patientem, castum ac benignum, nonne id iam debes? nonne si quid horum promittis, duplici hoc debes nomine, tum ratione rei iam debita, tum ratione promissionis quàm de re ipsa danda Deo facis? Quod certe nil tale est in promissis homini factis quae tales ordinariè non includunt res debitas, sed vel gratuitas, vel reciprocas, vel neglectas; Unde illud evidens est quod habet propositio, quod si quid promittis Deo, major est ratio promissi exolvendi, seu major est pudendi ratio, si non illud solvas quàm si quod promissum homini non exolveres. *Non es meritis hominibus, sed Deo.*

Act. 5.

III. PUNCTUM.

QUAM pudendum igitur tibi esset, si quod promistis homini non solveres, tam impudenter agis si quod promistis Deo non exolvatis. Cur enim te puderet coram hominibus, aut cur ita pudendum tibi videatur coram Deo, nisi quia non vides Deum, aut non cogitas te ab eo videri, vel quod ejus de te iudicium non ita revereris sicut humanum iudicium? Itane verò de Deo sentis? At nonne hoc pudendum est, ita de Deo ac de divinis sentire, ut minus apud te valeant quàm humana? quid magis potens ad divinam in te provocandam iustitiam quàm sic illam conculcare? aut quid magis alienum à divina bonitate quæ relucet in promissis à Deo tibi factis? Itane putes illum tuis in te promissis esse obstructum, te verò tuis in ipsum non credas obligatum? quod promissit se daturum sic se daturum profectò voluit, nec se à volendo vel dando revocabit, Non est Deus quasi homo ut mentiatur, nec ut filius hominis ut mutetur. Dixit ergo & non faciet, locutus est & non implebit? NON potest solvi Scriptura.

Num. 23.

Iacobi. 10.

2. Tim. 2.

ILLE fidelis permanet, negare seipsum non potest. Quantum in se est videlicet, quantum adjecta conditio promissionis factæ subsistit. Promissit Regnum cælorum, sed violentis sed vim sibi facientibus. Promissit peccatorum veniam, sed verè poenitentibus non autem aliis. Promissit misericordiam, sed miserenti, sed misericordiam facienti. Unde tu nisi vim tibi facias, vel nisi te poeniteas, & nisi aliorum misereas, quod sæpè promissisti te facturum: an putas illum tuis se obstructum promissis? Quid ergo speras nisi tu & ipse tuis te astringas? quid verò damni si nil ab illo speres?

Videsne quò res devolvatur? & quantum insit periculi, quantum momenti, quantum

ve ponderis in promissis Deo factis exolvendis: Atque adeo si quid nos movet humanitas ad fidem liberandam datam hominibus, illo ipso magis accendamus ad fidem Deo datam exolvendam. Sic Scriptura de utroque simul promissionis genere: si sponderis pro amico Prover. 6. tuo, illaqueatus es verbis oris tui, & captus Eccl. 7. propriis sermonibus, incidisti in manum proximi tui: discurre, festina, temeris; sum libera. Et rursum: Ne ponas scandalum in aequitate tua. Id est, ne te infamem reddas, & ne propterea scandalum parias, quòd sis iniquus fidei. Si quid rogaveris ab aliquo contra fidem & promissionem alteri datam, nonne responderes te non posse, te fidem obligasse, te teneri verbo & promisso? Sic loquere de tuis Deo factis & toties repetitis promissis, Aperui os meum Iud. 11. ad Dominum, & aliud facere non poterò. Non enim possumus aliquid adversus veritatem, sed pro veritate. Sic loquendum, sic agendum.

Vide in 1. parte, Feria tertia Hebdom. primæ in Adventu, ubi hæc Veritas exhibetur:

Quam in se attrahit gratiam qui se Deo libens offert, eandem sibi detrahit qui quod offert non reddit.

FERIA

FERIA QVARTA.

PARABOLA DE VINEA LOCATA MALIS
AGRICOLIS, QUI NEGATO FRUCTU SERVOS
ET FILIUM DOMINI SUI OCCIDERUNT.

Insignis est ista parabola & in quatuor partes posset ejus Tractatio dividi. Prima est, de vinea
suis omnibus partibus absoluta & locata vinitoribus sive agricolis qui tempore fructuum missos ad
se servos Domini sui occiderunt.

*Cum tempus fructuum appropinquasset, misit servos suos ad Agricolas, ut
acciperent fructum eius. Et Agricola apprehensis servis eius
alium ceciderunt, alium occiderunt, alium vero
lapidaverunt. Matth. 21.*

VERITAS PRACTICA.

Quod te imparatum magis reddit ad
reddendum fructum, hoc te parati-
orem magis deberet reddere.

*Nempe incertitudo exigendi & reddendi fru-
ctus.*

Quanto minus puniri timet infructuo-
sus, tanto jam magis punitus est.

*Nempe hac magna poena est non sentire suum
miserum statum, nec ei providere: qua punitur
poena infructuosus qui puniri non timet.*

Frustra tibi cultor, si culturam non pa-
teris.

Id est, si non vis excoli.

*In 3. p. in fine, ubi de votorum renovatione a-
gitur. Videri etiam potest in 2. p. Dominica Sep-
tuagesima, ubi de missis operariis in vineam.*

SECUNDA pars parabola continetur his
verbis Patris-familias mittentis ad agricolas fi-
lium suum:

Verebuntur filium meum.

Quem tamen sicut servos prius missos agri-
cola occiderunt.

VERITAS PRACTICA.

Cum sit iste omnis fructus ut auferatur
peccatum, non veretur Filium Dei
qui peccare non veretur.

*RATIO EST, Quia non veretur Filium Dei
qui negat ei fructum quem requirit.*

*Sed qui peccare non veretur, negat ei fructum
quem requirit.*

*Ergo non veretur Filium Dei qui peccare non ve-
retur, quod certe est ad cuiusque peccati stig-
mam incitamentum efficax.*

I. PUNCTUM.

QUANTA sit divina bonitas Dei Pa-
tris sic mittentis Filium suum post
missos & occisos servos, si dici posset,
hic esset dicendi locus; vel certe refer-
retur in discursum particularem, & videatur in
r. parte, Fer. secunda primae Adventus Hebdo-
madæ, ubi ad verba Christi Domini, *Sic Deus
dilexit mundum ut Filium suum Unigenitum da-
ret, hæc proponitur Veritas:*

Sic Deus dilexit mundum, ut sic mun-
dus diligeret Deum sicut dilectus est.

Nempe donando ei quod carius & pretiosius
habuerit, sicut Deus dedit nobis charissimum
suum Filium, Unde & in presenti parabola se-

T 3

cur

Marki 12
cundum Marcum dicitur de Patre-familias sive de Deo mittente filium: *Adhuc ergo unum habens filium charissimum, & illum misit ad eos novissimum, dicens, quia verebuntur Filium meum.*

Sed quidquid sit de opere ipso missi ad nos Filij, non minori dignus est admiratione Finis propter quem mittitur & qui hac voce exprimitur: *Verebuntur*, nempe Agricola, nempe omnes homines pro quibus mittitur, *Verebuntur Dei filij*, Id est, pro reverentia quae tali debetur Personae, reddent fructum petenti Domino, cessabunt à peccatis. *Iste est enim omnis fructus ut auferatur peccatum*, sicut dixit Isaias, & hic proprius effectus est talis reverentiae ut qui verebuntur eum non audeant id perpetrare quod perpetrassent nisi essent reverenti talem Personam, ut mox dicitur plenius: Unde vix ulla posset aprior ad veram proximi perpendi Veritas quam quae hic proponitur. *Si quis adhuc peccare non veretur, non veretur filium Dei*; quidquid dicat, quidquid sibi fingat de pio sensu quem erga illum habet, non veretur filium Dei qui negat ei fructum quem ab eo praesertim exigit, & propter quem exigendum praecipue venit. Cum enim inter plures qui de uno & eodem opere possint haberi fines, unus esse soleat Operantis praecipuus & primarius quidam finis, a quo vel caeteri pendent, vel ad quem omnes referuntur, profecto quidquid aliud obtineat, nihil se obtinere eredit qui operatur, nisi finem illum propter quem praecipue operatur attingat *Da mihi liberos, alioquin moriar*, dicebat Rachel marito suo Jacob, quia fructus & finis conjugij praecipuus hic est, habere liberos, quantumcunque pulchra sit Rachel, quantumcunque cara sit suo viro quantumcunque dives & honorata, nihil se habere putabit, nisi quod unum praecipue desiderat, habeat; unde & de alia muliere non habente filium recte servus Elizabethi ad Dominum suum qui ab illa petebat muliere quid vellet sibi fieri, *Ne quaras*, inquit servus, *filium enim non habet*; *Quasi diceret, hoc praecipue vellet habere, filium; cum sit praecipuus conjugum finis.*

Esther. 5.
Sic superbus ille Aman cum tam multa possideat quanta ipse narrat, nil se habere putat quam diu viderit Mardochaeum sedentem & non sibi accidentem sicut caeteros, quia hoc unum praesertim in mente habebat ut sibi omnes cultum exhiberent, ex quibus si vel unus extimator, nihil alij omnes conferent ad ipsius foelicitatem, quia

nulla foelicitas nisi sine quem intendis adeptus, O quam proinde expedit rectum sibi finem proponere, ne si estes in fine, cuncta in errorem trahantur! O quam proinde juverit recte intueti quem sibi finem Christus praecipue proposuerit, ne si ab illo sine deeremus, ab ipso longe Christo procul retrahamur! Certe dubitari non potest, quod si quem Christus praecipuum habuerit finem, aut si quem maxime fructum à nobis ipse requirat, quin sit illi tam integrè concedendus, ut quisquis illi hunc neget fructum, neget se illum revereri, quia hoc est illum revereri hunc illi dare fructum quem requirit. Unde ipse Dominus postquam dixit ex fructibus arborem esse agnoscendam, statim intulit: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine intrabit in regnum caelorum*. Vel ut habet sanctus Lucas: *Quid vocatus me, Domine, Domine, & non factus qua dico? quali diceret Dominus, neque mihi neque vobis id proderit, quia non; ideo praesertim veni ut me vocaretis Domine, Domine, sed ut faceretis quae dico; Hic est factus unde arbor cognosceretur an sit bona vel mala, prout quis scilicet perfectus quae dico faciet; & hic est fructus quem requiro quem quisquis mihi negaverit, non me verebitur.*

II. PUNCTUM.

SED qui peccare non veretur, negat hunc Christo fructum quem requirit.
Nam ut iam ex Propheta dictum est, *Iste est fructus ejus ut auferatur peccatum*, id est, potillimus & primarius quo habito sequuntur vel supplentur caetera quae desiderari possent; & quo non habito nihil profuit alia: quemadmodum fuisse demonstratum est in hac 4. parte, Dominica decima octava de Paralytico, cujus cum peteretur sanitas, Christus ante omnia remissionem ei peccatorum impertivit. *Homo confide. Fili remittuntur tibi peccata tua.* Unde haec ibi proponitur Veritas:

Nulla nisi primaria satis esse potest cura de peccatis evitandis.

Quia scilicet nulla est cura nisi quae suo modo respondeat curae quam Christus Dominus habet de his expellendis: Cura ejus autem est primaria, unde & talem necesse est esse nostram concluditur.

deinde

Deinde verò, cum in hac parabola nostra paterfamilias mittens filium ad agricolas expressis dicit verbis, *Verebuntur filium meum*, profectò sic evidenter exprimit primarium hunc esse finem suum ut expellatur peccatum. Nam perinde est ac si diceret, hoc est quod primum intendo ut *vereantur filium meum*; Quid est autem *vereantur* nisi ut quod odit & vetat, caveant pro eo quem illi deferant cultu; vel certè si non caveant, quantumcunque aliud illi præsent officium, non illum vereantur; Hoc est enim propriè revereri aliquem, nec erat ulla vox aptior qua finis iste de peccato primum expellendo declarari posset.

Nam hoc est maximè quod peccati malitiæ opponitur, & quod veræ virtutis bonitatem ac meritum indicat manifestius. In hoc enim malitiæ peccati est non tantum ut semel aut iterum offendat Deum, sed toties offendat quoties peccato libuerit, nullo legum aut juris respectu habito; *Sit fortitudo nostra, lex justitiæ*, Dixerunt hoc inter alia peccatores, inquit Sapiens, *cogitantes apud se non rectè*. Unde & alius Sapiens qui dictus est Ecclesiasticus singulariter rogabat Dominum: *Anima irreverenti & infirmitate ne tradas me*. Id est, ne permittas ita mihi peccatum dominari, ut velut omni pudore excusso, nihil verear, nihil me à peccando retardet; Quæ peccati sive peccantium perverfitas cum ab ipsa mundi origine viguerit, tum senescenti mundo futuram graviorem prædicens. *1. Tim. 3.* Apostolus, *Hoc autem scito*, inquebat, *quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa: erunt homines seipos amantes, cupidi, elati, superbi, proditores, protervi, tumidi & voluptatum magis amatores quam Dei*, hoc est impudenter, inverecondi.

Quamobrem quid erat aptius quod contra opponeretur nisi quod dicitur, *Verebuntur filium meum*: discent à filio meo, timere me: Unde & filius dictus est *plenus Spiritu timoris Dei*, Quasi hoc unum præ cæteris inspirare deberet. Nempe hic excellens timor est qui dicitur reverentialis quo, ut ait expressè S. Thomas, *voluntate & filiorum more Deum reveremur & nos ipsi subduceret fugimus*.

ATQUE hinc alterum quod præmiseramus de verâ & perfectâ virtute patet, nempe hoc filiali timore continetur quidquid perfectius & efficacius de verâ praxi virtutum dici potest; Nam timor sine amore nimis servus est & captivus: amor autem sine timore, nimis liber est & solutus. Quod utrumque extremum ita temperat

reverentialis iste timor, ut quod esse potest vel in solo timore, vel in solo amore vitiosum, plane resecet; atque inde duntaxat quod est optimum in duobus simul junctis ita retineat, ut fiat ille timor Dei qui *super omnia se superposuit*, super omnia mala quæ fugiat, super omnia bona quæ perficiat.

Videsne quantæ virtutis sit vox illa, *Verebuntur*? Nec dicas, nullam tamen aut modicam vim habuisse, cum nec Judæi nec alii peccatores qui propè sunt numero infiniti, Filium Dei magis vereantur quàm si non venisset. Respondet enim S. Chrysostomus, sic dictum esse, *verebuntur*, quasi dicere ur, *habebunt homines quem vereantur; habebunt homines quo discant vereari Deum*; Liberum illis quidem erit revereri aut non revereri, unde & unus Evangelista sic refert: *Forstian cum hunc viderint, verebuntur; Ut liberare servetur voluntas*, inquit S. Hieronymus: sed tamen nihil illa libertas obstat quominus habeant quod vereantur, nec quod minus revereri debeant. *Luc. 20.*

Nec rursus intes, id quidem verè dici posse de Judæis qui cum præsentem Christum haberent, ejus præsentiam revereri poterant & ita contineri: Non ita verò de nobis qui absentem Christum non ceramus nec proinde illum quem ejus præsentia produceret sentire affectum reverentiæ possumus, nec à peccato coërceri. Falleris, longè falleris qui hæc sentis, Nam *Jesus Christus heri & hodie, ipse & in secula*, inquit Apostolus. Hoc habet Fides si vera de Christo fides est, hoc habet maximè proprium ut quantum ad affectum & effectum de quo hic potissimum agimus, nempe odium & fugam peccati, tam præsentem nobis Christum subjiciat, quàm dum ageret inter vivos, sive quod idem est, tam reverendum nobis, tam timendum & diligendum faciat quàm si præsens adesset ipsis subjectus oculis. *Est enim fides, sperandarum sive absentium substantia rerum*, græcè *ἀσθησις* substantia, quasi quæ res subsistere faciat velut præsentis, unde in sacro textu sequitur, *argumentum non apparentium, ἀσθησις* demonstratio, convictio, firma persuasio, at longè certior ac nobilior quàm quæ ex sensibus ex opinione, vel scientia de proni possit. Sic aperit S. Leo, ubi agit de Ascensione Domini: *Tunc, inquit, Filius hominis, Dei filius excellens sacratius que innovuit, & ineffabili modo capit esse divinitate præsentior qui factus est humanitate longinquior.*

Hebr. 13. *Hebr. 13.* *Hebr. 13.*

ibid. 11.

Serm. 2. de Ascen.

Ecc. 25.

Hebr. 13.

ibid. 11.

Serm. 2. de Ascen.

Sic

Sic dicitur, quod fide Moses invisibilem tanquam videns sustinuit. Sic denique sanctus Apostolus ex hac sibi proposita per fidem presentia Christi Domini, docet examinandam uniuscujusque fidem, an vera sit & probata: Vosmetipsos, inquit, tentate, si estis in fide, Ipsi vos probate. An non cognoscitis vosmetipsos, quia Christus Iesus in vobis est, nisi forte reprobi estis? Quasi diceret, hæc est certa fidei vestræ probatio, si de Christo ita sentitis sicut si præsens esset, sicut revera præsens in vobis est per suam sanctificantem gratiam, quam omnes habent qui extra peccati mortalis statum vivunt. Unde & Idè alibi postquam dixit, *Hæc sentite in vobis quod est in Christo Iesu, & quæ multa prosequitur*, tandem concludit, *Itaque Charissimi mei, sicut semper obedistis, non ut in presentia mei tantum, sed multo magis nunc in absentia mea: cum metu & tremore vestram salutem operamini.* Nam si & ipsi Dominis carnalibus vult servos obedite cum timore & tremore, in simplicitate cordis sicut Christo, non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servos Christi facientes voluntatem Dei ex animo: quanto magis ipsi Christo semper serviendum, tantum præsentem? Si nimis indignum & abjectum est Christiano servo servire ad oculum Domino suo, id est, quia tantum præsens est, quanto magis indignum, ita servire Christo?

Quapropter quod dictum est, *verebuntur filium meum*, tam verè dictum est de consequentibus futuris sæculis, quam de illo ipso tempore quo præsens aderat Dominus; cum vel maxime, quod est valde notandum, reverentia illa quam adhibendam Filio Pater prædicat, non sit tantum veneratio quædam exterior, nec in æternus animi cultus qui solo in affectu sistat, sed in effectum & in opus transeat necesse est, atque ita in praxi Christum vereamur sicut Deo dicebat Job: *Verebar omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.*

Hoc est enim verè Christum vereri quando in occurso peccati admittendi, peccatum admittentes nisi vereretur illum offendere qui se tibi tot nominibus astridum voluit; aut quando per illius vitam & mortem agnoscis quam sit grave peccatum, & quam gravis futura sit peccatoris poena; si tam graviter ipse Christus pro nostris peccatis passus est: atque in particulari etiam quam sit execranda superbia, quam sint cavenda murmura in nostris humiliationibus, quam sit ipsa humilitas, patientia, mansuetudo, cæteræ-

que virtutes amplexandæ, atque eorum opposita vitia detestabilia; cum in Christo luculenter videamus quid fugere quid amplecti expediat.

Hic est germanus verborum sensus, *verebuntur filium meum*; Verebuntur delicias & divitias quærere, aspicientes ejus asperissimam paupertatem: Verebuntur honores ambire, considerantes ejus humilitatem; continebunt se in adversis, nec audebunt murmurare, contemplantes quanta sit ipse filius Dei passus. Sic olim cuidam conquerenti dicebat Deus: *Ego quos adificavi, ego destruo: & quos plantavi, ego evello: Et tu quæris tibi grandia; noli quærere.* Et paulò post: *Ecco quibus non erat iudicium ut calicem biberent, bibentes bibent: Et tu quasi innocens relinqueris? Non eras innocens; sed bibens bibes.* Nonne hic veritus esset murmurare in adversis quando ita loquentem Dominum audivisset? At quando magis illo viso quem Pater ita percussit propter scelus populi sui. Nonne propterea dicebat Christus: *quia sicut viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?* Quasi diceret, si ego tam sanctus, tam innocens, & tam longè positus à culpa & à poena, tamen sic patior, quid peccatoribus fiet? Nunquid est quod vereantur & paveant? Primò quidem ne peccent; tum si peccaverint, ut quibuscumque poenis peccatum expient, & ad meliorem frugem redeant. Hic est itaque fructus quem quærebat Christus, & quem ipsi negat qui peccare non veretur.

III. PUNCTUM.

EX quibus manifestè concluditur quod nec fraudat sibi debitum & quæsitum fructum, unde quasi nil aliud sibi redditum reputaret, Is apud Prophetam conqueritur, *In vacuum laboravi, sine causa, & vanè fortis sudorem meum consumpsi; ergo iudicium meum cum Domino, & opus meum cum Deo meo.* Quasi diceret ego quod meum fuit, feci: quam grave malum esset, peccare, sat evidenter docui; quænam essent peccati radices & quanto essent evellendæ studio, non cessavi verbo & exemplo demonstrare. Jam verò cur inde tam pauci proficiant, cur tam multi adhuc peccatores, adhuc superbi, adhuc impudici & avari, Deus videat & iudicet, an sit meum vel peccatoris vitium? an mea id culpa fiat an hominum, qui me nolunt aspicere tanquam exemplar suæ vitæ.

Quod ipsum expressius in Evangelio dixit: *Ego non iudico quemquam Ego non quæro gloriam meam,*

meam, est qui querat & iudicet. Nempe ille qui quondam agens de mittendo filio sic se denuntiabat futurum eorum iudicem, qui debitum inde fructum non redderet: *Poenam*, inquit, *verba mea in ore ejus, loqueturque ad eos omnia quae praecepero illi. Qui autem verba ejus qualo- quatur in nomine meo audire noluerit, ego ultor existam.* Quibus & plane sunt illa conformia quae rursus Dominus dixit: *qui spernit me, & non accipit verba mea, habet qui iudicet eum; sermo quem locutus sum, ille iudicabit eum in no- vissimo die. Quia ego ex me ipso non sum locutus, sed qui misit me Pater, ipse mihi mandatum de- dit, quid dicam, aut quid loquar. Et scio quia mandata ejus, vita aeterna est. Quae ergo ego lo- quor, sicut dixit mihi Pater, sic loquor.*

Ex quibus verbis tria possunt ad rem nostram apud derivari. Primum est, quanti sint faciendae ea omnia quae Christus dixit, quae non temere, non fortuito, sed ante pridem in ipso SS. Trini- tatis concilio sunt praecipua. Secundum, quale in illis observandis exemplum nobis Christus dederit, cum ipse totus in eis ex certa quadam obedientia, servandis & docendis fue- rit, nihilque prorsus aliud quam quod Pater de- derae in mandatis, loqui voluerit.

Tertium denique, quam multorum sit cri- minum reus qui se illis Christi Domini verbis non conformavit, nam praeter certam peccatum quod unicuique ditorum opponitur, contem- ptus quidam est Christi Domini, ex quo con-

temptu iudicium peccatoris extremum magis formabitur, quam ex ipso peccato per quod Christus contemnitur. Tam grave est illud quod Christus venerit, neque ejus adventu & cultu a peccatis homo destiterit; ut quasi nihil aliud peccatum esset, aut quasi nullum esset ex- teroquin peccatum, nihil quodammodo in exa- men, in iudicium, & in condemnationem advo- cetur, quam quod homines non fuerint reveriti Filium Dei: quam quod peccare non desierint, postquam ille venit & postquam locutus est quae a peccatis eos revocarent. *Si non venissem,* inquit, *& locutus fuissim eis, peccatum non ha- berent, nunc autem excusationem non habent de peccato suo.* Nimis hoc scilicet inverecundum est non eum revereri, quem ille qui non fallitur affirmavit talem esse quem vel ipsi proditores & homicidae vererentur. Vide in 2. p. Feria 5. primae Hebdom. in Quadrag. Et in hac 4. parte, Sabbato Hebdom. 19. ubi haec demonstratur Ve- ritas:

Si cum nostris vitiis nostrae virtutes comparentur, plus nostris vitiis in- honoratur Dominus, quam nostris virtutibus honoretur.

TERTIA pars propositae parabolae conside- rari potest in his quae Judaei responderunt Chris- to interroganti:

Cum venerit Dominus vinea, quid faciet agricolis illis? Aiunt illi: Ma- los male perdet, & vineam suam locabit agricolis qui reddant ei fru- ctum temporibus suis; Vnde haec esse posset

VERITAS PRACTICA.

Malos quidem omnes perdet Deus; sed non male omnes, nisi qui bene perdi nolint,

Tam porro bonum est malis, bene per- di, quam male perdi malum est.

AD declarationem utriusque sententiae, praesupponendum est quid sit perdi, quid bene vel male perdi. De primo, nihil hic aliud est perdi quam puniri, quodcumque sit genus poenae quo puniuntur qui dicuntur perdi. De secundo bene

Haynesius Pars quarta.

perdi est, ex poena bonum elicere seu poenam bene & feliciter cedere; male autem perdi, malum ex malo derivare, seu poenam male & infeliciter cedere.

Quibus ita praesuppositis, sensus prioris sen- tentiae est, sic malos omnes a Deo puniri ut nul- lis male cedat poena nisi qui nolint eam bene sibi cedere. Quod perinde est atque illud Divi Chrysostomi, *Nemo laeditur nisi a seipso.*

Ratio est, quia nemo laeditur nec ulli male co- dit poena, nisi qui peccat in poena.

Sed nemo peccat in poena nisi a seipso, nisi vo- lens & lubens.

Vt

Ergo

Ioan. 15.

boni vel mali patiuntur, nam utriusque patiuntur in hoc mundo; sed illi ex poenis suis meliores evadunt, alii autem peiores. Qua in re boni Deum, & mali demonem imitantur, nam hoc est maximè proprium Dei, ex malis bona facere: contra vero demonis hoc est opus, ex bonis mala & ex malis peiora semper efficere, imitantur illum qui sunt ex parte illius, inquit Sapiens.

Quamobrem cave ne despondeas, aut animum nimis abicias non tantum in poenis quas sustines, sed neque in peccatis quæ commisisti, dummodo velis resipiscere, sic enim peccitentem decet loqui sicut loquitur S. Bernardus: *malè quidem est, sed factum est, & jam non potest non fieri. Quis scis si hoc mihi Deus expedire providerit, & de malo meo ipse qui est bonus, bonum mihi operari voluerit. Malum ergo puniat quod ego feci; bonum autem maneat quod ipse providerit. Nostris quippe inordinatis seu voluntatibus seu actionibus ne vis bonitas Dei uti, semper quidem rectè in sui ordinis pulchritudinem: sapè autem piden nostram utilitatem. Itemque alibi: Non mentitur Apostolus asserens scire se quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt Sancti. Verumtamen solertè attende quod non ad libitum famulari sed cooperari dicit ad bonum. Neque enim ad voluntatem servantur, sed ad utilitatem: non ad voluptatem, sed ad salutem: non ad votum, sed ad commodum nostrum. Vique adeo siquidem in hunc modum omnia nobis cooperantur in bonum, ut inter hæc omnia, etiam ea quæ nihil sunt, numerentur: Molestia, morbus & ipsa mors, etiam & peccatum, quæ quidem constat naturas non esse, sed naturæ corruptiones. An vero et peccata ipsa non cooperantur in bonum qui ex eis humilior, ferventior, sollicitior, timorator, & castior invenitur?*

Sic apud S. Gregorium ubi de malis agit hominibus quos ad bonorum utilitatem sinit Deus; quorum, inquit, vitam Dominus tolerat quia eos ad iustorum suorum probationem servat. *Et cum ad versariis nostris Diabolus tentare nos nititur, eorum moribus quasi suis contra nos armis utitur. Per ipsos quippe nos favens cruciat, sed nesciens purgat. Peccatis namque nostris ipsi flagella sicut de quorum tali vita illam percussimus, ab æterna morte liberantur. Unde agitur ut Electorum vita proficiat, etiam perditam vitam reproborum, & utilitati nostræ dum illorum perditio militat, mira dispensatione fiat, quatenus Electis Dei non percat etiam omne quod perit.*

Contra vero quod malis omnia in pejus ruant, & à poenis ad poenas transeat, idem S. Doctor sic priùs dixerat: *Duobus modis in hac vita hominem Deus judicat, quia aut per mala presentia irrogare jam tormenta sequentia incipit, aut tormenta sequentia flagellis presentibus extinguit. Nisi enim delictis exigentibus justus Iudex & nunc & postmodum quosdam percussisset, Iudas Apostolus minimè dixisset, secundo eos qui non crediderunt perdidit. Et de iniquis Psalmista non diceret, Induuntur sicut diploide, confusione sua. Diploidem quippe, duplum vestimentum dicimus: Confusione ergo sicut diploide indui sunt, qui juxta reatus sui meritum, & temporali & perpetua animadversione feriuntur. Solus quippe poena à supplicio liberat, quos immutat. Nam quos presentia mala non corrigunt, ad sequentia perducunt.*

Sed quid aptius & opportunius ad hoc ipsum demonstrandum quam quod ipse Dominus in hac nostra parabola cum in Judæos retorfit quæ ipsi dixerant de malis malè perdendis: *Ideo dico vobis quia auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur Genti facienti fructus ejus. Et qui ceciderit super lapidem istum, confringetur; super quem vero ceciderit, conteret eum.* In quibus verbis duo genera poenarum sic manifestè declarantur ut postremum quod est conterit sit gravius quam primum quod est confringi. Nam ut ait S. Joannes Chrysostomus, de eo quod confringitur, aliquid manet: quod autem comminuitur sive conteritur, quasi in pulverem vertitur. Quod utrumque poenæ genus Judæis accidit, nam primò in captivitate Hierosolymitana confacti sunt; Deinde vero contriti & comminuti velut pulvis, quando per totum orbem sparsi sunt & ventilati ut ab arca paleæ, sicut ait Theophylactus.

Beda vero ad peccatores hanc duplicem transferens poenam sic ex sanctis Hieronymo & Joanne Chrysostomo rem illustrat: *Peccator credens Christo, cadit super lapidem & conquassatur, sive confringitur: reservatur enim per patientiam ad salutem Cui vero lapis irruit, id est, qui ipsum negat comminuitur, ut nec testa remaneat in qua hauriatur pusillum aque. Vel sic interpretare. Qui modò illum contempnit, non penitus intereunt sed conquassantur. At quibus supervenit, in judicio, comminuentur, & proficiuntur tanquam pulvis à facie terræ.*

Vide in 1. p. Fer. 4. 5. & 6. Hebd. 5. post Epiph. Et in 3. p. Fer. 13. ubi hæc Veritas explicatur.

V u 2 Res

Ergo *Et nemo laeditur nisi à seipso, nec ulli male cedit poena nisi qui nolit eam bene sibi cedere, non peccando in poena. Quod certe est non parum effi- cax ad bonum poenarum usum,*

PRIMA propositio satis alioquin per se clara, clarius tamen dilucidabitur si tria quædam di- stinctè perpendantur. Primum est non esse hoc in poena lædi quando plus emolumenti capitur ex poena quam detrimenti; Nam lædi propriè ni- hil aliud est quam detrimentum capere sive fan- titatis sive honoris, sive pecuniæ, sive cuiuslibet similis boni temporalis vel etiam spiritualis: unde manifestè sequitur quod si quis nulla in re detri- mentum caperet, non læderetur: Non est au- tem detrimentum capere quando ex alia parte plus emolumenti accedit quam quid detrimenti capiatur sicut nec censetur emolumentum ca- pi quando plus erit aliunde detrimenti.

Secundum est, quod licet in poenis nonnihil detrimenti capiatur pro qualitate poenæ, si ta- men detrimentum illud tanquam à Deo missum religiosè seu Christianè capiatur, maximum inde lucrum & emolumentum provenire. Sive ad eluendas præteritæ vitæ noxas; sive ad præsentis cuiuslibet necessitatis subsidium pro- motendum; sive ad futuram comparandam glo- riam, nihil efficacius quàm tribulatio qua pati- entiam operatur, patientia spem, spes autem non confundit.

Tertium est, quod quæ multa dici possent ad detrimetum seu malum aliquod Christianè fe- rendum tum eo maxime recidunt, ut ne tum pecces, ne tum murmures, ne tum impatientiam tristitiam, diffidentiam, ædium, abjectionem ani- mi, acediam, incuriam vel nimiam sollicitu- dinem, aut aliam denique pravum sive inordi- natum affectum admittas, propter Deum quem verearis offendere & cui te velis submittere. Hoc est unum quo cætera omnia comprehendantur, & quod de Jobo viro illo ad omnis exemplar patientiæ nobis exhibitio commemoratur: *In omnibus his, nempe immissis à Deo detrimentis non peccavit Job labiis suis.* Sic itaque clarius pri- ma patet propositio, quod nemo læditur nec ulli male cedit poena nisi qui peccet in poena, quia quantum ex una parte lædatur, si ex alia tantum emolumentum capiat, non dicitur lædi.

Sed, quæ secunda est propositio, *nemo peccat in poena nisi à seipso, nisi volens Et lubens.* Licet enim poena repugnet sentui, nec nisi repugnan-

ter capiatur, ac proinde in impatientiam, in mur- mura & in alios supra relatos animi sive corpo- ris inordinatos motus & affectus inducat homi- nem, potest tamen homo cum gratia sic illam sentire & sustinere repugnantiam ut non peccet id est, ut ne quid corde vel ore vel opere volun- tarium edat quod offendar Deum vel proximum. Nam sicut solum est peccatum quod est voluntariū sic solum est voluntariū quod à libe- ra voluntate procedit, & solum libera dici potest voluntas sive libertate necessitatis, sive coactio- nis ut vocant, quando quis de seipso se movet ad volendum, ad cogitandum, vel loquendum vel agendum: *habens potestatem sua voluntatis,* in- quit Apostolus, qua de re pleni Codices, & Vide in 1. parte, Fer. 4. Hebdom. 2. post Epiphaniam. In secunda parte tota, ubi de Passione Domini & patientia.

Ex quibus ita delibatis satis evidenter con- cluditur proposita Veritas, quod malos quidem omnes perdet Deus sed non male omnes nisi qui bene perdi nolint; Nam licet omnes punian- tur, non omnes tamen in poenis peccant, non enim peccant nisi qui volunt, qui volunt autem peccare in poenis, nolunt bene perdi, nolunt quod possent emolumentum ex poenis capere. Fœlix esset & optanda perditio si quid in poenis perderent quod ingenti poenarum lucro redi- meretur: Unde Sapiens, *Est qui multa redimat modico pretio, Et restituens eam septuplum,* sed cum in poenis peccant, suo se lucro privant, & poenis poenas accumulant dum inde rursus puni- entur quod in poenis peccaverint, *Impij autem corrueunt in malum.* At nonne est potens incita- mentum ad sustinendas sustentationes Dei?

Vide praxim accuratè descriptam ex D. Au- gustino in 2. parte Feria 3. Hebdom. 1. in Quadrage- sima, contra excusantes humanam infirmita- tem.

Tam porro bonum est malis, bene perdi, quam malè perdi, malum est.

Hæc est altera Veritatis propositæ sententia cuius Ratio ex dictis manifestè liquet? Nam cum bene vel malè perdi nil sit aliud quam bene vel malè uti poenis, profectò tam bonum est malis hominibus bene uti suis poenis, quam malum est infestum non bene illis uti. *Hæc omnia Sanctis in bona,* inquit Ecclesiasticus, *sic Et impijs Et peccatoribus in mala converten- tur.* Hæc est scilicet differentia poenarum quas boni

Rom. 5.

Job. 5.

sup. 2.

Ep. 87.

Serm. d. fallacia profectio v. 2. Rom. 8.

Eccles. 10.

Pr. 24.

Eccles. 1.

Eccles. 11.

L. 39. Mar. 4. 1

Res adversæ non possent quemquam deicere, nisi se his prius vellet subjicere.

QUARTA denique Pars Parabolæ conficitur ex his quæ in fine dicuntur:

Et cum audissent Principes Sacerdotum & Pharizæi parabolæ ejus, cognoverunt quid de ipsis diceret, Unde hæc eruitur satis opportuna Veritas:

Tam facile est malis in aliena se persona nosse, quàm in sua difficile.

Ratio est, quia id facile est malis se nosse quando non obest amor proprius, quàm difficile est se nosse quando talis amor obest.

Sed in aliena persona quæ malos repræsentet non obest illi amor proprius; obest verò in sua propria.

Ergo tam facile est illis in aliena se persona nosse, quàm in sua difficile. Ac prout ut se agnoscant, se modo videant in Judæis divinæ gratiæ perditis, sicut Judæi se agnoverunt in repræsentatis illis Agriculis, quos ipsi male perditos & puniendos judicaverunt.

TOTUS discursus facilis aut si quæ desiderari possent ad eum declarandum, satis obvia quæque occurrunt apud Authores qui de propria sui cognitione tractant. Ut tamen ordinate procedant omnia, sic prima propositio videtur explananda: Quando rei alicujus explorandæ vel excolendæ difficultas in uno sinit obice, tunc si obicem tollas, tollis & difficultatem. Quid clarius & apertius? Si argentum sola obscuret rubigo, nonne si tollas rubiginem, tollis obscuritatem? Nonne sic Sapiens; *Aufer, inquit, rubiginem de argento. & egredietur vas purissimum.*

Nonne sic Apostolus in morali sensu, Si quis emunda veris se ab istis, erit vas in honorem sanctificatum. & utile Domino.

Solum autem sui noscendi obicem ab amore proprio provenire dicunt Docti omnes, omnes autem indodæ sentiunt. *Difficillimum est, inquit Aristoteles, seipsum cognoscere, quilibet amore sui impeditur, ne rectè de se judicet.* Ex sacris vero documentis, celebris est illa Divi Basilij sententia: *Firmissimum illud tenendum, rem omnium esse*

difficillimam seipsum cognoscere & curare, propterea quod natura alicor seipsum quæ amat, & quilibet propterea, quod in seipso propensum est, in veritate suo iudicio falluntur. Porro ab alio cognosci curari que facile est, cum vis qui ceteros judicant nequam obest amor sui ipsorum.

Ex quibus sancti Doctoris verbis non habetur solum quod difficultas sui noscendi proveniat ex amore proprio, sed cur etiam inde talis difficultas proveniat, nempe quod Judicium veritatis impediatur, qua de re videri debet in prima parte Dominica 2. Adventus, ubi dictum illud Apostoli, *Veritas enim in injustitia detinetur*, explicatur appositè ad rem hanc nostram. Quo reter etiam admirandum illud Domini semel & iterum ad Judæos dictum: *Judicium meum iustum est, quia non quero voluntatem meam sed voluntatem ejus qui misit me.* Quali diceret, si quæretem meam voluntatem, iudicium meum vobis foret suspectum videretur, quia voluntas humana sic solet in suis iudicium iustum corrumpere. Ac rursum paulò post: *Judicium meum verum est, quia solus non sum: sed ego & qui misit me Pater.* Ac si diceret, qui solus de te judicet, suspectus ille est tui Judæi. Quod expressè veritate declaratum habetur in 3 p. Fer. 3. Hebd. 14.

Nemo sui boni vel mali bonus Judex.

Ad secundam vero propositiorem quasi dicitur, *in aliena persona quæ malos repræsentet non obesse amorem proprium, qui obest in sua propria.* Primò explicari posset plenius quid sit in aliena persona nos repræsentari, quando scilicet vel ficta quædam persona supponitur quasi fecerit quod narratur, vel si vera est persona, factum ejus aliquid nobis exhibetur quod habet talè similitudinem cum vita nostra, vel cù ab qua vita nostræ parte & actione, ut in illa persona facile nos adumbratos possimus agnoscere. Sic illi agricolæ seu vinitores de quibus est Parabolæ, dū negatis vineæ fructibus dicuntur occidisse servos & filium Domini sui, dumque propterea puniuntur, aptè repræsentant Judæos, qui ex rā multis quas à Deo acceperant Gratijs nullo fructu reddito Prophetas ad se missos acipium etiam Dei filium occiderunt, & ipsi miserè perierunt. Sic illi et agricolæ & Judæi nobis in sua persona ficta & vera, nos singularim exhibent & repræsentant dum quis gratis acceptis non

pro

profecerit, & Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratia consumuliam fecerit, nihil aliud expectare potest quam infidelitatis suae poenas.

Hoc est in aliena persona representari: Sed quod deinde propositio continet, praecipuum est quod expendatur, dum illae scilicet nobis spectandae proponuntur personae, in quibus nos agnoscamus, non inest ille obex, non ille occurrit amor depravatus qui nostri cognitionem ex nobis ortat: in suam car & pervertit. Non enim ita naturali affectu circa illas personas ac circa nos ipsos permovemur, non illis amamus bonum aut timeamus malum sensibile sicut nobis: non de illorum honore vel dedecore sic certamus sicut de nostro: quamobrem statim ac audimus illorum factum impium, detestamur, & condemnamus. Statim ac audivit David quod nefas perpetrarat circa pauperis unius ovem parvulam, nequam ille dives quem Propheta Nathan finxerat, statim, inquam, iratus indignatione David ad verbum hominem illum nimis, dixit ad Nathan, *Veni Domine, quoniam filius mortis est vir qui fecit hoc: ovem reddet in quadrulum.* At tu es ille vir, tu qui tam facile virum ovem occisorem condemnas, quid est quod post multos occisores hominis manes temetipsum non iudicas & condemnas? quia videlicet in illo ficto viro non occurrit Davidi quod in Davide occurrisset, si se sibi David in sua propria representasset persona.

Quod egi egit admodum declaratur in varia quam vari Evangelistae referunt narratione nostrae parabolae: Nam ad interrogationem Domini querentis, quid ergo Dominus vineae veniens aditus sit agricolis illis. Si Matthaeus dicit Scribas & Sacerdotes tum praesentes respondisse, *malos male perdet, & vineam suam locabit aliis.* Sancti autem Marcus & Lucas rem ita narant ut Dominus ipse dixerit, *veniet & perdet colonos illos, & vineam suam dabit aliis, quod multo dixerunt Scribae & alii, absit.* Nonne haec varia narratio eiplam videtur destituere? quid magis oppositum quam de eisdem dicere quod unum & idem affirmant & negant? nonne hoc est affirmare quando Christo interroganti responderant *malos male perdet*: Et nonne hoc est ipsum idem negare quando dicent: *Christo perdet colonos istos, clamant, absit.* Sed utrumque tamen apte sibi connectitur, & quod proban-

dum hic habetur, valde confirmat. Nam ut scribit D. Chrysostomus, primo quidem dum de solis agricolis egi Dominus, responderunt statim Judaei quod reteret S. Matthaeus, *malos male perdetos*, ignorabant scilicet se proferte contra se ipsos sententiam; Deinde vero Dominus hoc ipsum repetit quod illi dixerunt confirmando & approbando eorum sententiam: sed ita repetit & ita protulit ut ex verbis & gestu ipsius intellexerint illud contra se dictum, & tum responderint quod habet S. Lucas: *Absit.* Nempe ubi se clarius vident, de se negant quod de aliis non verentur affirmare, quia non ille obstat in aliena persona proprius sui amor qui occurrit in propria privataque persona. Cum tamen postea pluribus illos urgeret Christus & manifeste ostenderet illos esse agricolas qui nullum Domino suo fructum redderent, ac proinde illos etiam esse perdetos, tunc plane nihil habuerunt quod opponerent, & suo ipsi exemplo demonstrarunt, quod tam facile est malis in aliena persona se nosse, quam in sua difficile.

Quamobrem quantum ad praxim, vide quid censes de Judaeis, nonne tu illos recte à Christo condemnatos credis, quod nullum fructum retulerint? Curigitur pari sententia temetipsum non condemnas, aut te condemnatum cur non vides quinon majorem fructum refers? An putas quod Judaei haberent in fictis agricolis quod se agnoscerent: & non putabitis hoc ipsum habere in Judaeis? Fictum erat quod proponebatur Judaeis, nec ulli fuerunt unquam tales agricolae, & tamen tuo ipsius iudicio satis erat efficax quo se Judaei possent agnoscere. At verum omnino est quod tibi modo proponitur, nam verè Judaei puniti sunt: & poena eorum gravior ea fuit quam Christus illis expressit verbis, *Auferetur à vobis regnum Dei; transferetur à vobis in alios gratia quam neglexistis.* Nonne hoc putas tibi timendum? Nonne praesumere est, nisi hoc putes, nisi hoc timeas? Nonne hoc denique est quod tam suscipere graviter premit & urget Apostolus: *Tu fide suas, noli alium sapere, sed time. Si enim Deus naturalibus ramis non peperit, ne forte nec tibi parcat. Vide ergo bonitatem & severitatem Dei: In eos quidem qui ceciderunt, severitatem: in te autem bonitatem Dei si permanseris in bonitate, alioquin & tu excideris.* Formidanda sane verba.

Rom. 11.

FERIA QUINTA.
NON QUID MALE FACIANT, SED QUID
BENE DOCEANT SUPERIORES
ATTENDENDUM.

*Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei; omnia ergo quaecunque
dixerint vobis; servate, & facite: secundum opera vero eorum,
nolite facere. Dicunt enim & non faciunt.*

Matth. 23.

VERITAS PRACTICA.

Si non facis quod doceris, quia qui hoc docent non faciunt, tam falsò te excusas, quàm verè illi à Domino accusantur.

RATIO EST Quia tam falsò te excusas quàm falsa illa est ratio quam excusationi tuae prærendis.

Sed tam falsa est illa ratio quam prærendis quàm verè illi à Domino accusantur qui dicunt & non faciunt.

Ergo si quod doceris non facis quia qui hoc docent non faciunt, tam falsò te excusas, quàm verè illi à Domino accusantur, Quia ex Veritate attentius considerata, non modò qui docentes audiunt, sed & qui docent, admonentur sui officii.

I. PUNCTUM.

QUAE vigesimo secundo capite refert S. Matthæus, magnam habent affinitatem materiæ cum præcedenti, & jam variis in locis considerata occurrerunt, quapropter his omissis, transitur ad vigesimum tertium caput ubi Dominus graviter arguit Doctores legis, seu Scribas & Phariseos qui alia profus docerent ac facerent.

Ne tamen illorum doctrinæ & authoritati videretur quidquam detrahere, prius monet turbas & discipulos suos, & illos audiant & auditis obediant, dum in cathedra Moysi sedent, id est, dum Scripturam sacram interpretantur, aut ex scripturis petitos mores docent, Quòd autem malè agunt, nihil ad Scripturam aut Moysen id spectare, & idcirco nihil inde in motes transferendum. Neque propterea se à faci-

endis his quæ docentur, quisquam excuset: Nam si non facis quod doceris quia qui hoc docent non faciunt, tam falsò te excusas quàm verè illi à Domino accusantur.

Hæc modò Veritas ex multis quæ proponi possent videtur considerata, quòd docentes simul & audientes ita spectet, ut utrisque sua subministrantur monita quibus quod suum est fideliter agant.

Primò quidem sanè deceret eos omnes qui docent, nonnisi sanam docere doctrinam, neque nisi conformes doctrinæ mores exhibere, ut exemplo confirmarent quod verbo docent: si tamen ista morum desit conformitas, neque facta dictis respondeant, non habent Auditores propterea quod excusent si non id faciant quod docentur: Habent quidem quod arripiant & quod prætendant suæ vel negligentiae vel concupiscentiæ, quæ eum repugnet auditus S. Scripturæ verbis, vellet se inde posse tuto eximere, cumque aliud nihil occurrat facilius quàm illa morum & doctrinæ dissonantia quæ apparet in his qui alios docent, libenter hoc assumit, & quàm depravata est concupiscentia tam pravè accipit quod docetur, si pravus ipse est qui Doctoris officio fungitur.

Sed frustra, sed falsò, sed perperam se inde quisquam excuset. Tam falsa est enim excusatio quàm falsa est ratio quam prætendit, qui se idcirco excusat. Quærit nempe rationem qui rationi repugnat, nam eum rationi non repugnet nisi ut liberius & jucundius vivat, non sic autem jucundum vivere contra rationem, quid agat qui rationi vivendo repugnat nisi ut rationem ratione pellat? In his quidem qui se ad omnem libidinem projecerunt sola libido illis pro ratione prætenditur, transferunt in concupiscentiam

tiis, & in affectum cordis. Sic totus eorum intellectus, tota mens, & tota in hoc unum eorum ratio conversa est, ut quod pravè concupiscunt, rationabile censeatur. Sed non omnes eò demeritæ deventuræ, non omnes ita omnem exerunt pudorem ut pudeat non esse impudentes. Contrà prorsus puderet illos suæ libidinis, si sola libido esset, nec adjunctam haberet rationem. Moveret libido conscientiam, & conscientia libidinem accusaret, nisi Ratio intercederet & nisi excusando libidinem, pacaret conscientia.

lyrum. & cum fuerit factus, facitis eum filium gehenna duplò quam vos. Quia depravatus malo exemplo redit ad vomitum; & melius erat illis non cognoscere viam Iustitiæ quàm post agnitionem retrorsum converti ab eo quod illis traditum est sancto mandato. 2. Pet. 2.

Nunc itaque quæro abs te, qui à perveris Doctorum exemplis tuæ perveritatis excusatione quæris, an rectè, an legitime Doctores illi à Domino arguantur, quod perveris suis exemplis te pervertant? Dices profectò legitime, ne blasphemare cogaris, Dominum arguendo. Sed aucta, si legitime propterea Dominus illos arguit, nonne & te simul accusat qui pro ratione id assumas quod ille tanquam vitiosum iudicat & condemnat? Nonne hoc ipso quo verè accusat prava Doctorum exempla, manifestè significat rationem ab ipsis pravæ exemplis petitam, nullam esse posse, cum prava illa exempla rationi repugnent & idcirco condemnentur? Nonne hoc ipsum est quod dicebat Dominus, si cæcus cæcum ducat ambo in foveam cadunt? Nonne idcirco tories & qui scandalizant & qui se scandalizati sinunt; id est, in peccatum induci, pariter arguuntur, quod non minus aliorum prava exempla fugere quam non aliis dare teneamur? Non sequeris turbam ad faciendum malum: nec in iudicio, plurimorum acquiesces sententia ut à vero devies. VIDE TE, ne & vos Ex. 23. similes efficiamini factis alienis, DISCEDE ab ini- Bar. 6. quo & desierint mala abs te, Non te reputes in multo Eccl. 7. ita sine indisciplinatorum, Id est, non te propterea Iud. justum putes quod alij multi te cum peccent non enim facit multitudo peccantium ut peccatum non sic peccatum, licet qui peccent sint docti, sint primores, sint seniores, sint quavis insignes dignitate, licet ad peccatum excitent, licet minentur, licet blandiantur, Nonne hic mundus est, nonne ex tribus unus est hostis cui non minus est resistendum quàm carni vel Dæmoni? Quod præsertim locum habet in nostra hypothesi cum ipse ille mundus qui peccat, peccatum semper doceat esse vitandum, ac propterea se peccantem condemnet sicut & alios. Unde fit ut quantumcunque te excuses, semper agnosces, aut certè habeas quo agnoscas te non minus peccare illis peccantibus quàm si solus peccares: Quod vel ex eo patet evidentissimè, quod tu ipse non ignores nec distiteris illos peccare qui quod docent non faciunt, Nec temerarium est illos iudicare & condemnare quando se ipsi palam iudicandos & condemnandos exhibent.

Deni-

1. Cor. 6. Sed qua participatio Iustitiæ cum iniquitate? aut qua societas luci ad tenebras? quid commune libidini cum ratione? Quid vitio cum virtute? Nihil plane quidem si vera ratio, veraque virtus quæreretur: sed adumbrata sed falsa quædam supponitur, fingunt sibi quod volunt & fictum pro vero affingunt, unde & jam supra notatum est, quod in vulgata legitur, transferunt in affectum cordis, alij legunt in fictionem sive in pectus cordis, quasi diceretur, sed fingunt & colorant nescio quid aliud quàm affectum cordis, quo se in suo affectu tegant honestius. Sicut quondam Gentiles humanos suos affectus faciebant Deos, ut sic affectus colerent religiosius & liberius: sic eosdem modò affectus emento quædam Virtutum & rationabilium animi motuum vestitus nomine, quo illis facilius indulgeamus & rationis excusatione vitium obtegamus.

At contrà maneat illud firmum & constans, quod nulla est excusatio si nulla est ratio quam excusationi prætextimus. Mentira est iniquitas sibi, non Deo, non hominibus qui fallaciam detegunt, sed sibi uni, suamque prorsus in perniciem.

II. PUNCTUM.

SED quam rationem affertur cur non facias quod doceris, quia ipsi qui hoc docent non faciunt, ita falsam & nullam esse patet quam verè illi à Domino accensantur.

Nam, quod est valde notandum, non tantum accensantur à Domino quod malè faciant, sed quod malè faciendo pervertant quod bene docent, & pravæ suis exemplis destruant quod verbis edificaverant, id est, abducant à bono suos auditores, & in malum inducant? Hoc est enim primum quod illis obijci: Pa vobis scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia clauditis regnum celorum ante homines; Vos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare. Et paulò post, Pa vobis, quia circumstitis mare & aridam ut faciatis unum profe-

Rom. 2.

Denique, nonne in te retorquetur quod contra illos urget Apostolus: In quo iudicas alterum, te ipsum condemnas: eadem enim agis qua iudicas. Primum quidem, ut dixi, contra bene docentes & male agentes dictum illud iatorquetur, quia qui predicat non furendum, & furatur, se sua predicatione condemnat; sed deinde etiam illud ipsum tibi quadrat qui rationem excusari peccati tui, trahis ex peccato docentis, quia iudicando docentem, tu te ipsum condemnas qui eadem agis quae iudicas.

Matt. 22.

Non argueris quod cum iudices qui se iudicandum palam exponit, sed quod illum iudicando, tu idem agas, & te tamen excusas quasi minus peccares. Ex verbis tuis condemnaberis.

III. PUNCTUM.

Rom. 3.

QUAMOBREM aperta est Veritas, quod si non facis qua doceris, quia qui hoc docent non faciunt, tam falsò te excusas quàm verè illi à Domino accusantur, Nam dum verè à Domino accusantur, patet eos peccare, & dum patet eos peccare, patet nullam esse rationem qua te excuses. Nam excusare peccatum ex manifesto alterius peccato, se potius accusare est, cum ex eo ipso quod manifestum esset alterius peccatum, tu ignorate non poteris, & quanto erat magis manifestum, tanto erat manifestius evitandum: qui cum iustitiam Dei cognovissent, non intellexerunt quoniam qui talia agunt, digni sunt morte; & non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.

Magna quidem peccandi est illecebra, pravam illorum exemplum qui secus agunt quàm docent, sed quis nescit ab his illecebris esse cavendum? Quis nescit quod ait Sapiens: Ne

accipias faciem adversus faciem tuam, nec adversus animam tuam, mendacium. Et rursum, ne ponas animam tuam scandalum. Et ne accipias personam ut delinquas. Aut si hæc forte ignorentur, quis nescit dictum Domini, Cavete ab hominibus: scandalizabuntur multi & invicem tradent. Quis nescit, oculum scandalizantem esse erucendum, aut quis ignorat tali oculo designari Doctorem & ducem qui cavenda videt nec tamen cavet, qui foveam aperit, & in eam incidit atque alios secum trahit. Erue hunc oculum, erue: Id est, longè procul inde disjungere: & quantumvis videretur prudentis esse, alioquin insignium facta sequi, cave hanc prudentiam, dum eorum facta repugnant ipsorum dictis. Memento quod scribit Divus Hieronymus adversus Pelagianos: Vicina sunt virtutibus, ut si paululum declinaveris, aut errandum tibi sit, aut in præceps cadendum. Quantum inter se distans pertinacia, & perseverantia: Parsimonia & frugalitas: Liberalitas & profusio: Prudentia & calliditas: Fortitudo & temeritas: Cautela & timiditas, quorum alia ad bona, alia referuntur ad mala? Non est prudentis sed callidi hoc in Doctore imitari quod Doctor improbat; sic enim callidè vis factò approbati quod verbo improbat: sic enim callidè vis ut appareat ratione fieri, quod contra rationem facias.

FERIA SEXTA.

DE PRUDENTI ZELO IN ARGVENDIS ALIIS:
NE QUI ALIOS ARGUIT, DE IPSIS
DETRAHAT.*Serpentes genimina viperarum, quomodo fugietis à iudicio Gehennæ?*
Matth. 23.

VERITAS PRACTICA.

In arguendis aliis nisi prudentiam serpentis adhibeas, serpentis virus exhibebis.

SENSUS & RATIO EST, *Quod in arguendis aliis nisi prudentiam & cautionem magnam adhibeas, de ipsis imprudenter detrahes. Sed detrahere imprudenter de aliis, perinde est ac serpentis virus exhibere.***Ergo & patet Veritas & patet quàm sit damnosum de aliis detrahere.** Ac proinde quàm necessarium in arguendis aliis prudentiam adhibere, qualem Christus adhibuit in arguendis Phariseis, qui contra totum ut serpentes virulentissimi erant cum Christo & Apostolos arguerent.

I. PUNCTUM.

EX multis quæ contra Phariseos hic Christus Dominus accumulatur, hæc visa est potissimum sententia feligenda quæ materiam nondum tractatam continet, & quæ tamen sæpè tractanda potest occurrere. Dum enim dicuntur Pharisei serpentes & genimina Viperarum, arguuntur maxime vitii quod detrahitio dicitur, simulque indicatur quàm grave sit & damnosum hoc vitium: quod & apertius significatur cum ab illis queritur, *quomodo fugietis à iudicio gehennæ*, id est, iudicium quod mittitur in gehennam. Id est, quomodo poteritis hoc iudicium effugere & salvari, cum tot ut serpentes ac viperae toti suis in effundendo malignæ vestræ linguæ virus in me ac meos discipulos; quod sanè vitium tam capitale est ut infernum & gehennam præ cæteris certo accersat. Nonne hoc est quod merito pa. id. atten. ius expendatur? Quia verò nobis non solum id incumbit ne detrahamus, sed ut detrahentes & a-*Hayneusue Pars quarta.*lios peccantes arguamus, nonne periculosum est ne dum alios arguas, tu ipse de illis detrahas? Et nisi discreto ac prudenti zelo movearis, nonne etiam prohiçè est ut in patrociniis tuæ temeritatis adducas exemplum Christi, qui Phariseos acriter & aculeatè arguit? Quamobrem cautio non levis est adhibenda; quæ ut concilietur facilis sic est concepta Veritas: *Quod in arguendis aliis nisi prudentiam serpentis adhibeas serpentis virus exhibebis.* Id est, de aliis imprudenter detrahes, quod est virus more serpentis effundere, & quod ita damnosum est ut ejus consideratione damni, discas & velis cum gratia non nisi prudenter & caute de aliis loqui.Quod hic potèd primò occurrit explanandum, nullam habet difficultatem, cum & sacris Scripturæ testimoniis & ipsa satis sit notum experientia, quod nisi prudentiam & cautionem magnam adhibeas in loquendo de aliis, dum præsertim arguuntur; tu de ipsis detrahas, id est, perperam de his loqueris, id est, aliud aut aliter aut alio sine quàm loqui debuisses. Nonne sic aperitè Apostolus: *sermo vester semper in gratia salo suo conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicuique respondere, quando scilicet vobis objicietur aliquid gravius, vel quando quid de aliis inquitur; cavete prudenter quid respondeatis, nam nisi hanc prudentiam & cautionem adhibueritis, excidet aliquod vobis verbum quo vel præsentem qui nobiscum loquitur offendatis, vel absentem de quo est sermo.*

Tanta est humanæ linguæ ad vitium proclivitas ut nisi cum divina gratia diligenter cohibeatur, vix de alio sermonem habeat, quin sermo ille sit vitiosus, vel imponens aliquid vitiosi quod non est; vel si quod forte est, illud amplificans: vel quod occultum est manifestans: vel quod in bonum sensum verti posset, in malum vertens: vel negando rectè facta & dotes: vel ea diminuendo: vel tacendo cum

XX

bene

Coloss. 4.

bene loquendum esset, vel annuendo detrahentibus, vel tam remisse laudando, ut laus illa sit potius vituperium. Tot enim modis fieri potest Detractio, qui partim affirmativi seu directi sunt circa malum alterius quod detrahendo manifestatur; partim negativi sive indirecti sunt circa bonum quod tacetur: & his duobus versiculis continentur:

Imponens, augens, manifestans, in mala vertens.

Qui negat, aut minuit, tacuit, laudatque remisit.

Sic Pharizæi de Christo Domino; at non sic Christus de illis, nam quantum illi de Christo imprudenter, ne dicam impie detrahebant, tam prudenter & pie Christus illos arguebat. Sunt enim inter utrosque multa quæ multum inter se discrepant & unde prudens ab imprudenti locutio quæ de aliis habetur, discerni possit. Primum est Autoritas; Nempe Christus cum summus sit omnium Dominus, Magister, Pontifex, Pastor, Judex, & promissus in lege Prophetarum qui Judæos erudiret, poterat pro sua scilicet Autoritate quos vellet, arguere, increpare, corripere, judicare, condemnare: *Pater omne judicium dedit filio. ERAT docens eos sicut potestatem habens: & non sicut Scriba eorum & Pharizæi;* qui cum modicam in alios haberent potestatem, certe nullam in Christum. Secundum est, manifesta Veritas, nihil enim Christus de Pharizæis dicebat quod non esset manifeste arguendum: Non ita verò quod Pharizæi de Christo murmurabant. Nam vel erat falsum, vel pravè acceptum, vel nullo prorsus modo arguendum: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Tertium, Finis seu Intentio, quod enim argueret Pharizæos Dominus eo tantum spectabat ut vel ipsi corrigerentur, vel ne ipsorum exemplo ceteri depravarentur: *Intuemini & cavete de sermone Pharizæorum & Sadducæorum.* Hi autem Christi hostes non alio fine Christum insectabantur, quam ut illum perderent, quam ut ejus doctrinæ obsisterent, quam ut bonum quod construerebat destruerent, & malum quod destruebat construereat. Quartum animus seu Affectus quo quis de alio loquitur, nam Christi animus sola Charitate movebatur, unde sua cõcludens Monita sic universis materno plandè affectuloquebatur: *Jerusalem Jerusalem qua occidis I prophetas & la-*

Joan. 5.
Mat. 7.

Joan. 8.

Mat. 16.

Mat. 23.

pidas eos qui ad te missi sunt, quoties voluit congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluit; At Pharizæi contra non nisi ex æmulatione & contentione, non nisi per invidiam & superbiam, non nisi ex illo vecordi odio quo Christus dicit mundum se odisse. *Quia inquit, ego testimonium perhibeo de illo quod opera ejus mala sunt. Et viduerunt, & odorunt & me, & Patrem meum: ut impletur sermo qui in lege eorum scriptus est quia odio habuerunt me Gratia.*

Quando itaque sit ex odio, vel invidia, vel maligno quovis affectu miscetur sermo de aliis quem non libenter audirent, & quem de te nolles haberi, qui nec prodest loquenti vel audienti vel illi de quo est sermo, tunc est detractio, tunc est improdus & nociva locutio, tunc est vitium in quod labi proclive est, nisi cautionem adhibueris & nisi cum Sapiente sollicitus de restanda lingua dixeris, *quis dabit ori meo custodiam & super labia mea signaculum certum: ut non cadam ab ipsis, & lingua mea perdat me!*

II. PUNCTUM.

SIC autem lingua perdit detrahentem: dum perdit eam de quo detrahitur, & eum qui detractionem audit, nec quantum potest impedit.

Quæ ut triplex perditio melius intelligatur, comparatur Detractor cum serpente, & hoc esse detrahente affirmatur perinde ac serpentis aut viperæ virus exhibere. Sic aperte Sapiens: *si mordent serpentes in silentio, nihil eorum minus habet qui occultè detrahit.* Et Psalter regius: *Acuerunt linguas suas sicut serpentis, venenum aspidum sub labiis eorum.* Aptè sub labiis, inquit S. Augustinus: *Ve aliud sub labiis, aliud in labiis advertamus.* Sic & sanctus Hieronymus: *Serpens & detractor æqualis sunt, ut ille occultè mordens venenum inserit, sic iste clam detrahens, peccatoris sui virus infundit.* Atque ut serpentis lingua dicitur esse trisulca quod quasi tres aculeos sive cuspides habeat quibus venenum suum spargit, ita detractor ut dictum est, & se & præsentem & absentem suam lingua lædit quæ propterea dicitur *inquietum malum & plena veneno mortifero.* Id est, tam noxio & insanabili, ut mortem præsentem afferat.

Sicut autem triplex Genus est vitæ, sic triplicem mortem afferit detractio, cujus vix ullum est

13. 27

13. 13

11.

13.

Ps. 150

10. 19.

Gal. 5.

14. 3.

est remedium. Prima dicitur vita civilis quæ in fama consistit quam si quis perderet, diceretur infamis & civiliter quodammodo mortuus, id est privatus bono nomine & bona fama quæ altera reputatur vita, quatenus alioquin vivit inter homines vivat qui est infamatus. Hanc porro vitam detractor tollit ab illis de quibus detrahit, tollit eorum famam, tollit bonum eorum nomen. *Directe*, inquit D. Thomas, *decrementum infert fama, in quantum huiusmodi verba occulta profert, quantum in ipso est, eos qui audient facit malam opinionem habere de eo contra quem loquitur* Quod cum sic grave malum, hinc aliud genus mortis quod in ea vitæ privatione ponitur quæ vita gratiæ dicitur, vita interior animæ, vita qua Deus vivit in anima, & anima in Deo suo; vita quæ per se solum illud peccatum tollitur quod propterea mortale dicitur quia mortem animæ affert, juxta illud Prophetæ, *Anima quæ peccaverit, ipsa morietur*. Hæc est detractoris anima, hæc est ejus mors animæ, hoc est ejus peccatum, peccatum mortale, peccatum grave & damnosum. Nam ut ait expressis verbis Idem Divus Thomas, *Auferre alicui famam valde grave est, quia inter res temporales videtur fama esse pretiosior, per cuius defectum impeditur homini a multis bene agendis, propter quod dicitur Ecclesiastici quadragesimo primo, Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi: quam mille besauri magni & pretiosi*. Et ideo detractio per se loquendo, est peccatum mortale. Et paulo post, comparans illud peccatum cum furto, ait gravius esse detrahere quam furari, quia, inquit, *fama præeminet divitiis, eo quod propinquior est spiritualibus bonis; unde dicitur Proverbiorum vigesimo secundo, melius est nomen bonum quam divitiæ multa*. Et ideo Detractio secundum suum genus est majus peccatum quam furtum. Addunt etiam aliqui quàm homicidium, cum sint multi qui famam seu vitam civilem naturali præferant vitæ, & longè malint non vivere quam fama sublata vivere. Quidam comparant detractores Antropophagus, id est, barbaris qui humanas carnes comedunt, sic detractor dentibus quodammodo lacerat eos de quibus detrahit unde dicebat Beatus Job, *quare persequimini me, & carnis meæ saturamini*: Et propheta Plaltes: *Appropian super me nocentes, ut edant carnis meæ*. Sic & Sanctus Apostolus: *sinuicem mordetis & comeditis, idete ne ab invicem*

consumamini. Barbarum porro vitium & ab humano sensu longè remotum, hoc enim omnes sentimus in nobis quàm grave nobis sit, maledici, detrahi, male audire, & vel levem famam injuriam pati! Nonne hunc igitur humanitatis sensum exuisse videatur, qui quod sibi tam grave sentit, tam leve ducat in aliis?

Sed quod mali pestilentiam auget, tertium est vitæ genus seu mortis oppositæ quam sibi detractor infert, nempe illius mortis quæ *mors secundæ* dicitur, mors æterna consequens eternam animæ. Nam hoc ipso vel maxime viperæ um virus est detractiq, quod detrahentem ita pervadat, ita inficiat, ita penetret ut vix unquam eo liberari possit, vix unquam sanari & salvari, sed æternæ reus pœnæ, judicium illud gehennæ subeat de quo expressè Dominus, *serpentes gentium viperarum, quomodo fugietis à iudicio gehennæ?* Nam si nunquam peccatum dimittitur, nonne maeret semper luendum? Si verò sublata famam & damna inde consequentia cum posset & deberet detractor restituere non restituit, quomodo peccatum dimittetur? Quàm raram denique, quod sublata famam restituat! Ac proinde quam irrequens & ordinarium, ut peccati veniam non consequatur & sic pereat in æternum! O quam præclare propterea Sapientis: *qui detrahit alicui rei, ipse se in futurum obligat*. Et rursum: *quæ videtur oculi tui, ne profueris in iurgio cito: ne postea emendare non possis, cum de bono fueris amicum tuum*.

Apea. 20.

Prov. 13. Ibid. 25.

III. PUNCTUM.

QVAMOBREM aperte patet quod in arguendo aliis nisi prudentiam serpentis adhibeas, virus serpentis exhibebis. Non argues vitia sed de vitiolis detrahes; non sanabis morbum sed augebis; nulli proderis, & tibi multum nocebis. *Sagittæ parvulorum facta sunt plaga eorum*. Id est, verba quæ proferuntur contra proximum non servatis debitis circumstantiis, sunt velut sagittæ quas parvuli infantes volunt ex arcu emittere; partimque lædunt quos petunt, partim in ipsos recidunt sagittarios, partim in circumstantes detorquentur, non sine gravi omnium vulnere, non sine variis ac multiplicibus singulorum detrimentis; unde tam crebra in scripturis monita de cavenda non tantum detractio, sed & ipsi detractoribus fugiendis, *quoniam repente, inquit Sapiens, consurget perditio eorum*.

P/63.

Prov. 24.

corum; & ruinam utriusque quis novit? Id est, detractoris & auditoris; quasi diceretur, tam reptantina, tam multiplex, & tam gravis est utriusque ruina; ut nemo satis eam noverit. Vel sic interpretare: Tam multi sunt detractores & detractorum loci; tam verò pauci qui ruinas eorum cogitent, ut meritò queri possit, *ruinam utriusque quis novit?* Si enim noverent non ita faciles essent in carpendis aliis; Vel cum ita sint faciles, damna sua non cogitant.

Ep. ad Celogiam. Hinc apud S. Hieronymum: Nulli unquam omnino detrahas: Et si aliorum vituperatione te laudabilem videri velis, magis tuam vitam ornare disce, quam alienam carpere; ac semper memor esto scripturae dicentis, noli diligere detractorem, ne eradiceris. Pauci etenim sunt qui huic vitio renunciant; rarumque invenies qui irreprehensibilem vitam suam exhibere velint, ut is non libenter reprehendat alienam; tantaque huius mali libido mentes hominum invasit, ut etiam qui procul ab aliis vitiis recesserunt, in istud tamen quasi in extraneum laqueum diaboli incidant. Jam verò vide num sit illa opus singulari cautione ac prudentia quam requirit proposita Veritas in eo declinando vitio cuius lapsus est valde facilis, difficilis admodum regressus, & mora damnosissima.

S A B B A T O.

DE TEMPLI DESTRUCTIONE QVAM PRÆDICIT DOMINUS.

Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruat. Matth. 24.

VERITAS PRACTICA

Chara Deo anima si chara esse desinit, tantò evadit vilior, quanto erat charior.

RATIO EST. Quia si chara Deo anima, chara esse desinit, oportuit gravem intercessisse causam, oportuit eam fuisse multum infidelem & ingratoram.

Sed anima sic infidelis & ingrata, tantò evadit vilior quanto erat charior.

Ergo & certa Veritas, & certe multum pavenda.

Insignis est ad omnem memoriam poena inflicta Mariæ forori Moylis, quòd de fratre suo paulò liberius detraxisset, nam & statim leprosa facta est & separata septem diebus ab humano consortio, & nisi frater ejus orasset, graviora forsitan passa esset, quæ certè indicant quàm verè dixerit Apostolus, *Detractores Deo odibiles.*

Illustris est etiam ille psalmorum locus ubi detrahentem de futuro supplicio monet Dominus, ut inde sibi prospiciat. *Sedans ad verus fratrem tuum loqueris, & ad verus filium matris tue ponebas scandalum: hæc fecisti, & tacui. Existimasti inique quod ero tui similis, arguam te & fratrem tuam contra faciem tuam.* Id est, non ito similis tui: de te loquens in occulto sicut de aliis loqueris, sed palam, sed manifestè coram omnibus te arguam; & illud ipsum probum quod intulisti proximis, in faciem tuam Ego ipse Judex tuus aliquando refundam; & hoc velim omnes intelligant, ne pari culpa peccent, ne pari poena puniantur.

Vide in hac 4. parte, Feria 3. Hebdom. 16. de Correptione fraterna. Et Fer. 2. Hebdom. 19. ubi multa de aliis non temerè acculandis.

I. PUNCTUM.

ET egressus Iesus de templis, ibat. Et accurrunt discipuli ejus, ut ostenderent ei ædificationes templi. Ise autem respondens dixit illis: *Videtis hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem qui non destruat.* Tum secedens longius in montem Oliveti, denuntiavit eis diversam calamitatum genera quæ ventura essent in universum orbem. Primum quidem contra Judæos qui prius exterminandi erant. Deinde contra ipsos discipulos qui variis erant cruciandi tormentis. Ac denique contra totum quæ late patet mundum, regnante Antichristo, & redeunte ad judicandos homines Christo Dom. *Judice vivorum ac mortuorum,* quem

quem multa & horrenda signa præcedent, de quibus crastinum occurret Evangelium. Nunc quod Templi tam augusti destructionem & tam charæ civitatis everitionem spectat, paulo attentius consideremus. Satis enim admirari nemo queat quomodo illa quæ præ cæteris totius universi partibus Deo chara erant, vel deserta fuerint, vel nunquam restitui potuerint, quantumque vis humana, collatis pene omnium Christianorum Regum viribus in id contenderit.

Quomodo sedes sola Civitas, plena populo! facta est quasi vidua, Domina Gentium, princeps provinciarum facta est sub tributo! Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides Sanctuarii in capite omnium platearum. Compluvium Dominus furorem suum, effudit iram indignationis sue, & succendit ignem in Sion & deoravit fundamenta eius. Hæc & plura Jeremias quæ modo possunt dolentius deplorari non solum de destructis & nunquam restitutis sacris illis Locis, sed multo magis de tam multis animabus quæ cum in primis charæ Deo essent, sic esse desierunt ex primis & charioribus, ut quanto erant chariores, tanto evaserunt viliores. Hoc est enim quod evictio postremum templo nec unquam deinceps restitui figuratur: hoc est expressum & ad posteros omnestransmissum exemplum infidelis & ingrati animæ castigationis: sic plerumque destruitur, ut nunquam reparetur, sic discedit ut non redeat: sic cadit ut non resurgat, sic peccat ut non resipiscat, sic vilis & exosa redditur, ut quanto erat charior, tanto evadat vilior. Nonne hoc stupendum, nonne hoc perpendendum?

Quod ut solidius & fructuosius fiat, tria sunt primo declaranda ex quibus Ratio consistat qua proposita Veritas magis illustratur. Primum est, hoc esse maxime proprium divinæ charitati qua Deo chara est anima; ut quantum in se esse nunquam excedat, sicut ait Apostolus, Id est, ita sibi Deus quam charam habet animam, uniat & unitam conservet, ut nisi se inde anima volens & lubens separet, nunquam de Deo illam dijungat. In Charitate perpetua dilexi te. Nam cum ille amat & delectat, qui singulariter ait: Ego Dominus & non mutator: Nec illa charitas esse mutabilis dici potest quæ est vinculum perfectionis.

Secundum quod inde sequitur est, ut cum variis sine charitatis gradus, quanto quis in sublimiori existat, & magis charus Deo fuerit, tanto etiam acutius illi unitus est, & strictiori vinculo

quodammodo colligatus, unde licet semper pro sua libertate possit se homo separare difficilius tamen hæc separatio fiat propter vim unitam quam vocant & constrictivam charitatis. Quis nos separabit à Charitate Christi? L. A. E. V. A. eius sub capite meo, & dextera illius amplectabitur me. pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, quia fortis est ut mors dilectio? dura sicut Infernus & mulatio? Lampades ejus, lampades ignis atque flammarum. Aqua multa non poterunt extinguere Charitatem, nec flumina obruent illam. Quæ sunt omnia firmitatis & constantiæ symbola.

Tertium denique est, quod si proinde anima Deo chara se à Deo separet & chara esse desinat, oportet intervenisse non vulgarem aliquam causam: oportet primò illud quod causa peccati & recessus à Deo fuerit, fuerit admodum grave ac vehemens. Deinde verò licet peccarit? cur non statim resurgat, cur non gratia statim peccatorem ad se revocet, vel cur peccator gratiæ non oblectander, mirum id certe in tali anima, cum de ipsis quibuscumque peccatoribus mirari videatur Deus, & per Prophetas querat, Num quid qui cadit non resurgit? & qui aversus est non revertetur? quare ergo aversus est populus iste in Jerusalem aversione contentiosa? Quare ergo illa tam chara Deo anima quæ cecidit non resurgit, & quæ aversa est, non statim revertitur, cum statim sponsus ad se illam revocet, Reverte, revertere Sulemmitis, revertere, revertere ut intueamur te? aut certe si non ita revocetur, oportet sponsum esse valde offensum: oportet causam offensionis esse valde gravem.

Sic planè est quidquid illa mortale peccarit anima, non potest non esse admodum grave, propter acceptas majores gratias quibus erat præ cæteris Deo charior: unde inquit Divus Thomas: Licet alia minus chara idem specie peccaverit, non idem tamen gravitate peccasset, quia non esset tam infidelis & ingrata, quia non tanta receperat beneficia, quorum ratione magis aut minus infidelis & ingrata dicitur peccatrix anima.

Quomam si inimicus meus malè dixisset mihi, Es. 54. sustinuissem utique. Et si qui paterat me, super me, magna locutus fuisset, abscondissem me forsitim ab eo. Tu vero homo unanimes dux meus & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulavimus cum consensu. Quasi diceret, ut inter precatur sanctus Augustinus, unde ergo dissensio? qui intus erat, foris factus est. Ambulavit mecum in domo Dei cum consensu.

Xx 3

aliam

Rom. 8.
Cant. 8.

Ier. 8.

Cant. 6.

I Cor. 13.

Ier. 17.

Mat. 3.

aliam dignum erexit contra domum Dei. Quare illa relictā est ubi ambulavimus eī cōsensu? quare illa desertā est, ubi dulces simul capiebamus cibos? Non potest certe nō id ingratiſſimum recesseri.

II. PUNCTUM.

SED anima sic infidelis & ingrata, tanto evadit vilior quanto erat charior.

Ita enim Deo displicet ingratitude, ut quanto anima est ingrator, tanto magis displiceat: quanto autem erat charior, tanto est ingrator si per suam culpam chara esse desinit, unde necesse est ut tanto etiam magis displiceat & vilior fiat, sicut expressè dicitur quā vilis facta est nimis, iterans vias tuas. Id est, non revertens à peccato; Id est, in eo statu quo esse chara desinit, Id est, quanto magis procedis in illo ingrati tudinis statu, tanto magis mihi vilescis, & sic tandem fiet ut nimis, id est, valde vilis fias. Unde

Ier. 2.

Thren. 1.

& ipsa post si quando respiciat, Vide, inquit, Domine & considera, quoniam facta sum vilis. Quasi diceret, sentio quā sim vilis, sentio quā sit mihi damnosum, sic esse vilem; aut quia sic vilis sum coram Deo, inde provocor ad resurgendum, inde ipsum provoco Deum ut me in novam recipiat gratiam.

Sed rarum istud est & valde difficile, nam hoc habet annexum ista vilitas ut majoribus sublati gratias, rariores conferantur; & qui ambulare noluerunt in lumine, in tenebris ambulent: qui lucentem sibi solis ardorem neglexerunt, tabescant frigore. Ingrati enim spes, inquit Sapiens, tamquam hybernalis glacies tabescit, & disperiet tamquam aqua super vacua.

Sap. 16.

Quod præclare admodum & fuscè prosequitur S. Bernardus Sermone contra pessimum vitium ingrati tudinis: postquam enim commemoravit acceptas à Relig. ois divinas gratias: Sed jam, inquit, omnino monet fratres mei, quid sibi velit, quod minus erga nos, liberalis nunc divina clementia videatur, ut quibus tanta contulit non rogantibus, non disiderantibus: imo & frasse recusantibus nunc orantibus, obsecrantibus postulantibus sepiſſimè, imo continue, videatur multa minorā negare? Quid enim putamus, charissimi? Abbreviata est manus Domini, an forte thesauri gratia defecerunt: Quid inquam, putamus, utrum voluntas mutata sit, an immutata facultas? Neutrū sane de eo estimare licet: neutrū fas est credere de omnipotenti & immutabili majestate. Quid sibi rult ergo quod in-

cessanter orantes, obsecrantes, postulantes non exaudit, quibus tantam & tam gratiam misericordiam prærogavit? Tum verò id declarans ex Ingrati tudine fieri sic pergit demonstrare quanta inde in ruinam detrimenta importentur: quam multos enim videmus & plangimus, fratres; qui dum modo maneat habitus & sursura, salva sibi omnia arbitrantur, non considerantes miseri quā admodum Ingrati tudinis vermis interiora corrodens, ob hoc tantum corricem quem videt transire dissimulat, ne forte recogitent & erubescant, ipsaque verecundia emendentur. Qui sic interdum in nonnullis consumptæ est interiora uni versa præsunt, ut non vereatur ad ea quoque que foris apparent venenatum ducere caput: nisi foris quos videmus manifestè apostatare à Deo, repente fieri pessimos arbitramur, & non magis paucitatem defecisse, cum comederint alieni robur eorum, & nescierunt.

Potestne cogitari quid illa vilis anima, quid illa vilitate deterius? De illo autem figurate cui comparata est Ingrati tudine sic Idem sanctus Abbas non minus opportunè: Hoc frigus si semel animum, anima quidem, ut affolet, in curia, spiritus dormitante pervaserit, ac nemine deinde, quod ab sit, inhibente, ad interiora ejus pervenerit, descendit in viscera cordis & sinum mentis, concesserit affectiones, occupaverit consilij semitas, perturbaverit iudicij lumen, libertatem addiderit spiritus; mox, ut in corpore solet evadere febricitantibus, subit quidam animi rigor, & vigor lentescit, languor fingitur virium, horror austeritatis intenditur, timor sollicitat paupertatis, contrahitur animus, subtrahitur Gratia, protrahitur longitudo vite, sopitur ratio, spiritus exinguitur, deserit non vitius fervor, inerat vescit tepor fastidiosus, refrigerat fraternitas, blanditur voluptas, fallit securitas, revocat consuetudo. Quid plura dissimulatur lex, abdicatur jus, fas proferbitur, deelinquitur timor Domini. Vanus postremò impudenter manus, præsuntur ille tenerarius, ille pudendus, ille turpissimus, plenus ille ignominia, & confusione saltus de excelsis in abyssum de pavimento in stragulum, de solio in cloaca, de caelo in cavernam, de claustrum in saeculum, de paradiso in infernum.

Eccē quò tandem ille miserandus tendit status! ecce quam sit vilis in oculis Dei, ecce quid sit ita esse vilem in ejus oculis, neque ut jacentem in eo statu animam oculi Domini plane

ad averferentur! Quod & alia similitudine valde apta Dominus ipse, ut jam alibi diximus repræsentat, cum sit ingrato cuidam: *Quia tepidus es, incipiam te vomere ex ore meo. Nec immerito inquit Abbas Daniel apud Cassianum, eos Dominus quos jam in visceribus receperat Charitatis, noxie tepiditatis cum quadam convulsione pectoris sui vomendos esse pronuntiat, qui cum salutarem quodammodo ei posuissent præbere substantiam, avelli ab eius visceribus maluerunt, tanto deteriora effici: illis qui nunquam ori Dominico illata sunt, quanto id quod nausea compellente projecimus, odibilis deest. Et post pauca: quod semel vitio perniciosè reporis abjectum est, non dicam labris admovere, sed etiam amittere intueri, sine ingenti horrore non possumus. Et quæ plura ibi habentur ad hanc animæ vitiatam & extremam vitiatæ perniciem demonstrandam.*

Vide supra in hac parte, Dominica vigesima prima, ubi de servo quæquam à quo repetit Dominus quæcumque remiserat, quia non remisit uni ex conservis suis, eandem petenti gratiam, quod servitutum Dominus cum velut ingratitude interpretatus esset, sic illam unam sibi displicere significavit, quanta displicerent illa omnia quæ jam remiserat: Non enim proprie revocavit remissa & condonata, sed ingratitude tali poena multavit, qualem illa multa & gravia mererentur peccata quæ condonaverat.

Unicuique appositè S. Bernardus: *Dico ego vobis quod oniam pro meo sapere, nihil ita displicet Deo, præsertim in filiis gratia, in hominibus conversionis, quemadmodum ingratitude. Vias enim obstruit gratia. Et ubi fuerit illa, jam gratia accessum non invenit, locum non habet. Vindemur: me ut locutus est Dominus in die ira furoris sui.*

III. PUNCTUM.

HINC ergo patet Veritas: quod chara Deo anima si chara esse desinat, tanto evadit vilior, quanto erat charior: Et tanto difficilius redit ad gratiam unde exiit, quanto ei erat facilius, non excideret si stare voluisset. Sic thesauri bonitatis & gratiarum transeunt in thesauros iræ & suppliciorum: utrobique thesauri sed longè variè & diversè. Sic ubi abundavit delictum abundat gratia: & ubi abundavit gratia, illic abundat delictum, sive culpam sive poenam

respicias. Quid melle dulcius? Sed si perperam & indiscretè sumatur, tanto evadit amarior, quanto erat dulcius. Nihil magis decet Regem quam clementia, sed irritata Regis clementia transit in iram quæ leonina dicitur, id est, in humanis gravissima malacia seu tranquillitas maris quo est diuturnior seu quietior, eo severiorem cogit tempestatem. Vidistine fratres, aut confanguineos aut affines inter se dissidentes? nihil illis reconciliandis difficilius, quia cum illi nativo essent conjuncti amoris vinculo, non facili causa fuit cur tale vinculum dissolveretur, nec de facili etiam, iterum ligabitur.

Hoc & humanis accidit corporibus quæ quo firmiter sanæ & valida constituntur, eo periculosior morbus est quo de repente corripuntur, quia tam valida corpora morbus non nisi gravis & pestifer possit invadere, sitque facillimè ut diuturnior sanitas, morborum ac mortis causas damnosius nutriat. *Ascendunt*, inquit David, *usque ad caelos, & descendunt usque ad abyssos.* Dicitur fieri pondus ab ascensu, ut quo est ascensus sublimior, eo sit descensus rapidior & depressior. Denique ut unde sermo est totus, illic concludatur. Vide Jeremiam in lamentationibus destructæ & destruendæ civitatis Jerusalem, ubi beatores evadunt miseres, discurtu quodam facto per omne miseriarum genus quod facile est animæ peccatrici applicare. *Qui vescebantur voluptuosè, inierunt in vias, qui nutriebantur in croceis, amplexati sunt stercorea.* Et major effecta est iniquitas filia populi mei peccato Sodomorum, quæ subversa est in momento, & non caperunt in ea manus, id est, vix ulla fuit distantia temporis à quo incepta est & finita vastatio civitatis, adeo repentina & cumulata fuit, Candidiores Nazarae ejus nive, nitidiores lacte, rubicundiores ebore antiquo, saphiro pulchriores, denigrata est super carbones facies eorum, & non sumi cogniti in plateis. Tantum scilicet à seipsis mutati, ut in aperto etiam & patenti loco, qui magis fuerant in civitate clari, magis essent obseuri.

Vide in 1. p. Die 5. Januarii. In 2. parte, Fer. 5. Hebd. 4. post Pascha. In 3. p. Sabbato Hebdomadæ 2. ubi hæc tractatur Veritas valde his opportuna:

Agni vel maximè formidanda ira.

DOMI-